

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Høringsnotat

Nr.	Vår ref	Dato
	16/2320	20.06.2016

HØRING – FORSLAG TIL ENDRINGER I FORSKRIFT OM AVLEVERINGSPLIKT FOR ALLMENT TILGJENGELEGE DOKUMENT OG FORSKRIFT OM OPPHAVSRETT TIL ÅNDSVERK

Del I Innledning og bakgrunn.....	4
1 Innledning.....	4
2 Bakgrunnen for endringsforslaget.....	4
3 Oversikt over endringsforslaget.....	6
4 Gjeldende rett.....	7
Del II Nærmere om endringsforslagene	8
1 Bruk av digitale pliktavleverte dokumenter som er vernet etter åndsverkloven.....	8
1.1 Gjeldende rett – bruk av pliktavlevert materiale og åndsverkloven	8
1.2 Departementets forslag.....	10
1.3 Departementets vurderinger	11

1.3.1	Forslag om digital tilgang	11
1.3.2	Nærmere om forslaget	12
2	Bruk av pliktavlevert materiale i Språkbanken.....	15
2.1	Bakgrunn	15
2.2	Gjeldende rett.....	15
2.3	Departementets forslag.....	16
2.4	Departementets vurderinger	16
3	Kvalitet, form, opplysninger og antall eksemplarer	16
3.1	Bakgrunn	16
3.2	Departementets forslag om generelle bestemmelser.....	17
3.3	Departementets generelle vurderinger	19
3.3.1	Avlevering av fysiske og digitale eksemplarer.....	19
3.3.2	Digitalt grunnlagsmateriale	21
3.4	Levende bilder og film.....	22
3.4.1	Departementets forslag.....	22
3.4.2	Departementets vurderinger	22
3.5	Lydfestinger.....	23
3.5.1	Departementets forslag	23
3.5.2	Departementets vurderinger.....	23
3.6	Dataspill	23
3.7	Fotografi og mikroformer	24
3.7.1	Departementets forslag	24
3.7.2	Departementets vurderinger.....	24
3.4	Avleveringsplikt for kringkasting.....	25
3.4.1	Bakgrunn.....	25
3.4.2	Departementets forslag	26
3.4.3	Departementets vurderinger	26
3.5	Informasjonstiltak	26
3.5.1	Departementets forslag	26
3.5.2	Departementets vurderinger.....	26
3.6	Nasjonalbibliotekets plikter	27
3.6.1	Bakgrunn.....	27
3.6.2	Departementets forslag	27
3.6.3	Departementets vurdering.....	27

4	Klagenemnd og regler for klausulering i nettarkivet.....	28
4.1	Bakgrunn	28
4.2	Departementets forslag.....	28
4.3	Departementets vurderinger	29
Del III Endringer i forskrift til åndsverkloven som ikke har sammenheng med pliktavleveringsloven		30
1	Referanse til tidligere nemndsordning i forskriften § 4-1 og overskriften til kapittel IV	30
1.1	Forslag til forskriftsendring:.....	30
DEL IV		30
1	Administrative og økonomiske konsekvenser av forslaget.....	30
2	Forslag til ny forskrift om avleveringsplikt for allment tilgjengelege dokument	31
3	Forslag til endringer i forskrift 21. desember 2001 nr. 1563 (forskrift til åndsverkloven)	35

DEL I INNLEDNING OG BAKGRUNN

1 INNLEDNING

Kulturdepartementet legger med dette frem et høringsnotat med forslag til endring av *forskrift av 25. mai 1990 om avleveringsplikt for allment tilgjengelege dokument* (pliktavleveringsforskriften) og *forskrift av 21. desember 2001 nr. 1563 til åndsverkloven*. I tillegg foreslås det å oppheve *instruks av 25. mai 1990 for institusjonar som forvaltar dokument innkomne etter lov om avleveringsplikt for allment tilgjengelege dokument av 9. juni 1989 nr. 32* (instruksen).

Revisjonen av forskriftene er blant annet en oppfølging av endringer i *lov av 9. juni 1989 nr. 32 om avleveringsplikt for allment tilgjengelege dokument*¹ (pliktavleveringslova), som trådte i kraft 1. januar 2016. Verken loven eller forskriften har vært revidert siden de trådte i kraft 1. juli 1990. Den digitale utviklingen har skapt et behov for å gjennomgå regelverket, med sikte på å sikre multimedialitet og skape en bedre regulering av pliktavlevering av digitale dokumenter. Det har også vært et behov for justeringer av mer praktisk karakter for å lette avleveringsprosedyren både for avleveringspliktige og mottaksinstitusjonen.

Forslag om endringer i pliktavleveringsloven ble sendt på alminnelig høring i brev av 10. desember 2012. I høringsnotatet ble også noe forskriftsmateriale omtalt for å gi et bilde av hvordan lovendringsforslagene ville kunne praktiseres. Flere høringssvar ga innspill til dette, blant annet på bruk av det digitale materialet. De relevante innspillene er lagt til grunn i arbeidet med forskriftene.

I revisjonsarbeidet ble det nedsatt en arbeidsgruppe med medlemmer fra Nasjonalbiblioteket og KUD. Det er gjennomført møter med relevante aktører: Norsk Bibliotekforening, Universitets- og høgskolerådet, Kopinor, Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening. Det har også vært kontakt med Den norske Forleggerforening og Den norske Forfatterforening.

2 BAKGRUNNEN FOR ENDRINGSFORSLAGET

Nasjonalbibliotekets samling består av et bredt spekter av materiale. I tillegg til det som er avlevert i henhold til loven, består samlingen av deponert materiale, gaver, innkjøpt materiale, historiske samlinger, samt materiale som er kassert fra andre bibliotek og overført til Nasjonalbibliotekets Depotbibliotek, der det er tilgjengelig for fjernlån.

Nasjonalbiblioteket har som mål å digitalisere hele samlingen, og store deler er allerede digitalisert. Det digitale materialet gjøres tilgjengelig på lesesal i Nasjonalbibliotekets lokaler og på nett. Det som ligger åpent ute på Internett er materiale som ikke lenger har opphavsrettslig vern, samt materiale der Nasjonalbiblioteket har inngått avtaler om åpen tilgang. Eksempel på dette er bøker som omfattes av Bokhylla-avtalen. Dette er en avtale som er inngått mellom Kopinor og Nasjonalbiblioteket og som gir Nasjonalbiblioteket en mulighet til å legge norske bøker utgitt til og med år 2000 åpent

¹ Jf. Prop. 106 L (2014-2015) Endringer i lov om avleveringsplikt for allment tilgjengelege dokument (innsamling av digitale dokument m.m.)

ut på Internett. Innen 2017 vil dette omfatte om lag 250 000 bøker. Et annet eksempel er en avtale med NRK om å gi åpen tilgang til radioprogram som de har alle rettigheter til, samt programrapportene. Nasjonalbiblioteket har også inngått andre avtaler med enkelte utgivere og rettighetshavere.

Den teknologiske utviklingen har endret våre måter å kommunisere på, både med hensyn til format og prosess. Stadig mer av den skriftlige kommunikasjonen skjer digitalt. Overgangen fra en analog til en digital hverdag har ført til at en større del av befolkningen, uavhengig av alder og sosial tilhørighet, har fått og benytter muligheten til å uttrykke seg offentlig på Internett. Aldri før har spennvidden i uttrykksformer og -formater vært større enn den er nå, og aldri har flere vært med på å gjøre dokumenter allment tilgjengelig. Dette har reist et behov for å regulere avlevering av digitale dokumenter, for å legge til rette for en systematisk innsamling og bevaring av et representativt kildemateriale. Endringer i lov om avleveringsplikt for allment tilgjengelege dokument (pliktavleveringslova) ble vedtatt av Stortinget 9. juni 2015. Loven fastsetter rammeverket for avlevering av allment tilgjengelige dokument i Norge. De viktigste lovendringene bidrar til at også viktig digitalt kulturarvsmateriale kan bli tatt vare på for forskning og dokumentasjon ved overgangen fra en analog til en digital hverdag. Endringene i loven tydeliggjør at digitale utgivelser er omfattet av avleveringsplikten. Det er innført adgang til automatisert innsamling av digitale nettbaserte dokumenter og en adgang til å pålegge avlevering av digitale grunnlagsdokument for pliktavlevert materiale.

Stadig flere dokumenter tilgjengeliggjøres på Internett uten parallelle utgivelsesformer. Automatisert innhøsting av nettdokumenter er derfor avgjørende for at bredden i det som tilgjengeliggjøres blir bevart. Automatisert innhøsting og tilgang til nettdokumenter reiser flere personvernrettslige problemstillinger. Disse problemstillingene ble løst i lovrevisjonen, og Stortinget gjorde en avveining av balansen mellom god ivaretagelse av personvernet samtidig som kulturarven kan bevares og gjøres tilgjengelig for forskning og dokumentasjon. Denne høringen inneholder ikke forslag til bestemmelser om høsting og bruk av Nettarkivet, da det ikke er behov for utfyllende bestemmelser på nåværende tidspunkt.

Sentralt i denne forskriftsrevisjonen er bruk av annet digitalt pliktavlevert materiale, som først og fremst reiser opphavsrettslige problemstillinger. Bruk av dette digitale materialet skal fastsettes i forskrift med hjemmel i åndsverkloven.

I revisjonen av pliktavleveringsloven ble det etablert hjemmel til å avkreve det digitale grunnlagsmaterialet for en utgivelse. Nasjonalbiblioteket har som langsiktig mål å digitalisere hele sin samling. Når det aller meste av det materialet som utgis faktisk har et digitalt grunnlagsmateriale vil det være samfunnsøkonomisk besparende at Nasjonalbiblioteket kan kreve dette materialet avlevert. Forskriftsforslagets bestemmelser om krav til avlevering, kvalitet etc. gjelder tilsvarende for det digitale grunnlagsmaterialet, som for de materialtypene som det skal leveres digitalt grunnlagsmateriale for.

Forskriften bør oppdateres og endres som en direkte følge av endringene i loven. Samtidig er det behov for en helhetlig gjennomgang av forskriftens bestemmelser, både innholdsmessig og strukturelt, slik at Nasjonalbiblioteket effektivt kan oppfylle lovens

formål. Det er et mål at forskriften skal gi bestemmelser som legger best mulig til rette for en effektiv innsamling, registrering og tilgjengeliggjøring av avleveringspliktige dokumenter, blant annet ved at håndteringen av dokumentene kan automatiseres og strømlinjeformes.

Forskriften skal legge til rette for å ivareta lovens formål om å sikre avlevering av dokument med allment tilgjengelig informasjon, samt å sikre at dokumentene om norsk kultur og samfunnsliv kan bli bevart og gjort tilgjengelige som kildemateriale for forskning og dokumentasjon, jf. pliktavleveringsloven § 1. Den digitale hverdagen gjenspeiler seg ikke bare i nye kommunikasjonsmåter og flere bevaringsverdige uttrykk, men også i hvordan vi arbeider med materialet og hvordan vi forventer å få tilgang til det. Det pliktavleverte materialet utgjør grunnstammen i landets hukommelse og er en viktig del av grunnlagsmaterialet for forskning ved norske universiteter og høyskoler.

Det er et mål at forskriftene skal bidra til tilgjengeliggjøring av materialet på en hensiktsmessig måte i en moderne tid. Da vil det være naturlig at materialet gjøres tilgjengelig uavhengig av geografisk nærhet til de mest sentrale institusjonene og deres økonomi. Nasjonalbiblioteket vil nå gjennomføre en prinsipielt ny ordning som innebærer at samlingene som førstevalg skal tilgjengeliggjøres digitalt, dersom det lar seg gjøre innenfor gjeldende budsjettmessige og juridiske rammer. Forskriftene skal med andre ord legge til rette for at den bruk av det pliktavleverte materialet som tidligere krevde fysisk forsendelse av bøker eller lignende, nå skal kunne skje ved å gi tilgang digitalt. En konsekvens av et slikt skifte er at det på sikt vil avkreves færre fysiske eksemplarer. Etter hvert vil tilveksten av de fysiske eksemplarene i Nasjonalbibliotekets samlinger bli mindre, og publikum vil få relevant og praktisk digital tilgang til materialet, både i studier og forskning, samt for dokumentasjon og utredningsarbeid. Materialet bør gjøres digitalt tilgjengelig for brukerne på en praktisk og fremtidsrettet måte.

3 OVERSIKT OVER ENDRINGSFORSLAGET

Høringsnotatet inneholder forslag til endringer i pliktavleveringsforskriften og *forskrift av 21. desember 2001 nr. 1563 til åndsverkloven*, og dessuten forslag om at de få relevante bestemmelsene i instruksen flyttes til forskriften slik at instruksene oppheves.

De sentrale endringene i forskriftsrevisjonen knytter seg til bruken av det digitale pliktavleverte materialet. I lovrevisjonen var det en målsetting å likebehandle analogt og digitalt materiale, så langt det lot seg gjøre og var hensiktsmessig. En slik målsetting er også lagt til grunn i forskriftsrevisjonen. Det vil si at bestemmelsene gjelder både fysisk og digitalt materiale, samt det digitale grunnlagsmaterialet, med mindre noe annet fremgår av bestemmelsen.

Det pliktavleverte materialet skal bevares for ettertiden, men også tjene som kildemateriale for forskning og dokumentasjon, jf. pliktavleveringsloven § 1. Dette setter, sammen med opphavsretten, klare rammer for bruken av materialet

Vi foreslår at det gis tilgang til alt digitalt pliktavlevert materiale i Nasjonalbibliotekets samlinger på samme måte, unntatt nettarkivet. Det digitale materialet vil bli lagret i en

database i Nasjonalbiblioteket og det vil gis tilgang til det ved strømming. Dette anses som den sikreste måten å gi tilgang på. Følgende avgrensede tilgang foreslås:

- Tilgang til digitale dokumenter i Nasjonalbibliotekets lokaler.
- Brukstillatelse for forskere, studenter og personale i *UH-sektoren* til 4 samtidige brukere, knyttet til IP-adresse (altså ikke knyttet til biblioteklokalet som sådan).
- Brukstillatelse til forsknings- og dokumentasjonsformål i lokalene til *folkebibliotek, Stortingsbiblioteket, Sametingets bibliotek og andre offentlige bibliotek* til to samtidige brukere, etter elektronisk godkjenning.

For å begrense tilgangen innføres det en karantenetid på to timer etter at aktiv bruk av dokumentet er avsluttet, samt at materialet ikke kan lastes ned. En begrenset bruk skal bidra til at ikke opphavsmannens enerett krenkes urimelig.

Videre foreslås endringer i forskriften med hensyn til kvalitet, form, opplysninger og antall eksemplarer av de forskjellige pliktavleveringsdokumentene, men det gjøres ikke et like skarpt skille mellom formattypene som i gjeldende forskrift. Endringene legger bedre til rette for at Nasjonalbiblioteket kan definere formater og skape praksis i en dynamikk med avleveringspliktig materiale, i stedet for at det fastsettes mer statiske definisjoner i forskriften. Nasjonalbiblioteket har som mål å ikke få avlevert flere dokumenter enn nødvendig. Derfor fastsettes et maksimumsantall avleveringseksemplarer for hver kategori dokumenter, men Nasjonalbiblioteket kan be om færre eksemplarer ut fra behov. Dessuten foreslås det å fjerne dokumentkategoriene fotografi og mikroformer, som per i dag ikke avleveres etter gjeldende bestemmelser.

Det foreslås at Nasjonalbibliotekets plikter i forbindelse med pliktavleveringen fastsettes i forskriften. I NOU 1984:3 *Frå informasjon til kulturarv* er det fremhevet at avleveringsplikten i høy grad tjener interessene til opphavsmennene og skaperne av dokumentene, ved at Nasjonalbiblioteket registrerer og tar vare på dokumentene for fremtiden på en sikker måte, med hensyn til luftfuktighet, temperatur etc.

I tråd med lovendringene inneholder forskriftsforslaget bestemmelser for å etablere en klagenemnd som skal behandle avslag på søknad om klausulering eller sletting av dokumenter i nettarkivet.

For å rydde i regelverket foreslår vi også at fordelingen av de fysiske eksemplarene mellom mottaksinstitusjonene som i dag er gitt i instruksen inkorporeres i forskriften.

4 GJELDENDE RETT

Pliktavleveringsloven fastsetter overordnede bestemmelser om formål, virkeområde og definisjoner. Videre fastsettes bestemmelser om hva som skal avleveres, i hvor mange eksemplarer og hvem som er pliktsubjekt. I loven er det også bestemmelser om tvangsfullføring og straff for å ikke oppfylle avleveringsplikten. Det er fastsatt både i *forskrift om avleveringsplikt for allment tilgjengelige dokument* og i *instruks for institusjonar som forvaltar dokument innkomne etter lov om avleveringsplikt for allment tilgjengelige dokument*. Forskriften fastsetter detaljerte bestemmelser for innsending av dokumenter i forskjellige formater, når det gjelder kvalitet, følgeopplysninger, tidspunkter etc. Forskriften har regler om hvilke dokumenttyper som skal avleveres,

dokumentenes form og kvalitet, hvem som er avleveringspliktig, fordelingen av avleveringsplikten, tidspunktet for avleveringen og hvor det skal sendes. Dessuten fastslås unntak for avleveringsplikten og detaljerte vilkår knyttet til de forskjellige utgivelsesmediene. Forskriften utfylles av en instruks som blant annet fastsetter bestemmelser for videresending, oppbevaring og registrering av pliktavleverte dokumenter.

De dokumenter som er omfattet av avleveringsplikt, er vanligvis også åndsverk. Disse dokumentene er derfor som hovedregel også vernet av åndsverkloven. På grunn av at pliktavleverte dokumenter ikke regnes for å være overdratt med opphavsmannens samtykke i henhold til åndsverkloven § 19, er det heller ikke tillatt å låne ut pliktavleverte verk i medhold av åndsverkloven. Bruk av pliktavleverte dokumenter kan likevel skje innen rammen av pliktavleveringslovens formål, jf. pliktavleveringsloven § 1. Pliktavleveringsloven utgjør et unntak fra opphavsmannens enerett, ved at pliktavleverte dokumenter kan brukes til forskning og dokumentasjon.

DEL II NÆRMERE OM ENDRINGSFORSLAGENE

1 BRUK AV DIGITALE PLIKTAVLEVERTE DOKUMENTER SOM ER VERNET ETTER ÅNDSVERKLOVEN

1.1 Gjeldende rett – bruk av pliktavlevert materiale og åndsverkloven

Pliktavleveringsloven fastsetter overordnede bestemmelser om formål, virkeområde og definisjoner. I pliktavleveringsloven § 1 er det fastslått at de pliktavleverte dokumentene skal bevares og gjøres tilgjengelige som kildemateriale for forskning og dokumentasjon.

Åndsverkloven gir i § 16 hjemmel til å gi nærmere regler om eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring av verk i samlingene til bibliotek mv. I forskrift til åndsverkloven (forskrift 21. desember 2001 nr. 1563) er det i § 1-10 gitt regler om bruk av det pliktavleverte materialet.

Fysiske verk som ikke er pliktavleverte, kan lånes ut i bibliotek i henhold til åndsverkloven § 19. Etter *lov 29. mai 1987 nr. 23 om bibliotekvederlag* har opphavsmannen krav på vederlag, jf. også utleiedirektivet artikkel 5 (direktiv 2006/115/EF). Når et eksemplar av et verk er solgt eller overdratt med opphavsmannens samtykke, kan kjøper viderespre eksemplaret ved videresalg, utlån mv. Dette gjelder imidlertid bare fysiske eksemplarer. Dette innebærer at opphavsmannen beholder sin enerett og at digitalt materiale – som en e-bok – ikke kan lånes ut uten samtykke fra opphavsmannen.

Når det gjelder pliktavlevert materiale, er pliktavleveringsloven i utgangspunktet å anse som et unntak fra opphavsmannens enerett, sammen med åndsverklovens egne unntaksbestemmelser. I og med at pliktavleverte verk er avstått med hjemmel i lov, kan verken fysiske eller digitale eksemplarer viderespres ved lån eller utleie, jf. åndsverkloven § 19.

Forskriften til åndsverkloven åpner i dag for noe digital bruk, jf. forskriften § 1-10. Pliktavlevert materiale kan digitaliseres i medhold av forskrift til åndsverkloven § 1-10 jf. § 1-3. Mottaksinstitusjonen kan på visse vilkår fremstille eksemplarer til

konserverings- og sikringsformål, og gjøre pliktavleverte åndsverk tilgjengelige for «enkeltpersoners forskningsformål eller private studieformål» på terminaler i egne lokaler, jf. forskriften § 1-10 første ledd. Etter forskriften § 1-3 har Nasjonalbiblioteket hjemmel til å digitalisere hele sin samling, og kan gjøre det tilgjengelig digitalt i Nasjonalbibliotekets egne lokaler.

Utgangspunktet for bruk av verk etter forskrift til åndsverkloven § 1-10, er at det pliktavleverte materialet kun kan brukes til forskning og dokumentasjon, jf. pliktavleveringsloven § 1. Forholdet mellom åndsverkloven § 16 og pliktavlevert materiale ble drøftet i forarbeidene til bestemmelsen. I Ot.prp. nr. 46 (2004-2005) på s. 83 fremholdt departementet at det:

"...bør være mulig til en viss grad å gjøre materialet tilgjengelig på mer effektive måter, såfremt det ikke strider mot begrensninger satt av avleveringspliktig person. Innenfor rammen av forskrifter om eksemplarframstilling etter § 16 første ledd, bør derfor også pliktavleveringsinstitusjoner kunne digitalisere sine samlinger og utlevere kopier til utlån der dette er særlig begrunnet, og for å betjene de særskilte, snevrere angitte formål som nevnt i pliktavleveringsloven. De nærmere rammer om dette vil måtte vurderes ved revisjon av forskriftene til § 16 første ledd. Det er her nærliggende også å vurdere hvordan fjernlån mellom pliktavleveringsinstitusjon og mottakerbibliotek for forskningsformål bør reguleres. Nasjonalbiblioteket tar til orde for at «forskriftene bør åpne for at denne typen pliktavlevert materiale skal kunne digitaliseres og fjernlånes via terminaler i andre biblioteks lokaler på en kontrollert måte». Som departementet var inne på under pkt. 3.4.7.3.4 foran, er det grunn til å sette særlige begrensninger for adgangen til digitalt fjernlån for visse verkstyper, også der det bare er snakk om å gi bestilleren tilgang på stedet. Selv om fjernlån skal holdes innenfor slike rammer at det ikke anses å være en tilgjengeliggjøring til allmennheten, kan det som nevnt utvikle seg en fjernlånspraksis som i realiteten kan undergrave kommersielle tjenester som er tilgjengelig fra rettighetshavers side. Det er derfor nærliggende å knytte særlige vilkår for å gi en slik mulighet, slik at balansen ikke forrykkes.

Paragraf 16 andre ledd hjemler forskrifter om begrenset adgang til å gjøre samlingene tilgjengelig på terminaler i institusjonens eget lokale. I forbindelse med utarbeiding av forskrifter om dette bør det også vurderes i hvilken grad de bør kunne gjelde for en tilsvarende anvendelse av pliktavlevert materiale innenfor pliktavleveringslovens avgrensede formål - dvs. for å kunne betjene forskere. Dette gjelder særlig der pliktavlevert materiale befinner seg i depotbibliotek langt unna undervisningssteder der forskere er tilsatt. Det ville være nyttig dersom forskeren kunne konsultere materialet fra terminal i en annen avdeling av pliktavleveringsinstitusjonen - for eksempel at digitalisert materiale fra Nasjonalbiblioteket i Rana kan konsulteres av forskeren ved terminal i lokalet til Nasjonalbibliotekets avdeling i Oslo."

I forbindelse med høring av forskrift til åndsverkloven i 2007 ble det hørt et forslag om en form for "digital fjernadgang" for forskere av pliktavlevert materiale, jf. også sitatet ovenfor fra Ot.prp. nr. 46 (2004-2005) s. 83. Forslaget gikk ut på at det på særskilt bestilling kunne stilles eksemplar av åndsverk til rådighet for en bestemt forsker i

lokalene til norske universitets- og høyskolebibliotek. Slike eksemplarer skulle ikke kunne lagres permanent hos låneinstitusjonen, men ble foreslått å måtte tilbakeføres eller bli slettet når bestillerens bruk opphørte. Forslaget ble ikke fulgt opp etter høringsrunden, og forskriften § 1-10 ble vedtatt uten en slik "digital fjernadgang".

1.2 Departementets forslag

Forslag til endringer i forskrift 21. desember 2001 nr. 1563 (forskrift til åndsverkloven), endringer i kursiv.

I

I forskrift til åndsverkloven (forskrift 21. desember 2001 nr. 1563) gjøres følgende endringer:

§ 1-10 skal lyde:

§ 1-10. Pliktavleverte åndsverk

For formål som angitt i lov 9. juni 1989 nr. 32 om avleveringsplikt for allment tilgjengelige dokument, kan mottaksinstitusjon:

- a) fremstille eksemplar av åndsverk som er avleveringspliktig og som de har i sine samlinger til konserverings- og sikringsformål etter reglene i § 1-3,
- b) fremstille eksemplar, også i andre format enn originaleksemplaret, av åndsverk som er avleveringspliktig og som de ikke har i sine samlinger, når slikt eksemplar ikke kan skaffes på utsalgssted eller fra utgiver, importør eller produsent,
- c) gjøre pliktavlevert åndsverk fra egen samling tilgjengelig på terminaler i institusjonens egne lokaler.

Nasjonalbiblioteket kan, på bakgrunn av pliktavlevert materiale i sin egen samling, og som grunnlag for den bruk som er omfattet av tredje ledd, samt forskriften §§1-10 a og 1-10 b, fremstille eksemplar i andre format enn originaleksemplaret.

Nasjonalbiblioteket kan tilgjengeliggjøre digitale pliktavleverte dokumenter for forskning og dokumentasjon i Nasjonalbibliotekets lokaler. Brukerne kan ikke ta digital kopi.

Ny § 1-10a skal lyde:

§ 1-10a. Bruk av pliktavlevert materiale til forskningsformål ved universitets- og høyskoler

Nasjonalbiblioteket kan, på bakgrunn av pliktavlevert materiale i sin egen samling, til forskningsformål stille fire digitale brukstillatelser til eksemplar av åndsverk disposisjon for forskere, studenter og ansatte som er tilknyttet universitet eller høyskole. De fire tillatelsene kan maksimalt benyttes av totalt fire samtidige brukere.

Brukerne kan ikke ta digital kopi.

Ny § 1-10b skal lyde:

§ 1-10b. Bruk av pliktavlevert materiale til forsknings- og dokumentasjonsformål i folkebibliotek, Stortingsbiblioteket, Sametingets bibliotek og andre offentlige bibliotek.

Nasjonalbiblioteket kan, på bakgrunn av pliktavlevert materiale i sin egen samling, stille to digitale brukstillatelser til eksemplar av åndsverk til disposisjon for forskning og dokumentasjon til bruk i offentlige bibliotek. De to brukstillatelsene kan maksimalt benyttes av totalt to samtidige brukere. En brukstillatelse stilles til disposisjon når brukeren har sendt

forespørsel til Nasjonalbiblioteket om å få tilgang til et dokument. Slik forespørsel skjer elektronisk fra biblioteklokalet.

Brukerne kan ikke ta digital kopi.

1.3 Departementets vurderinger

1.3.1 Forslag om digital tilgang

I Nasjonalbibliotekets samlinger vil det etterhvert være digitalt pliktavlevert materiale med forskjellig opprinnelse:

- Pliktavlevert materiale som er digitalt født og avlevert
- Digitalt grunnlagsdokument til det avleveringspliktige materialet
- Pliktavlevert materiale som senere er digitalisert i henhold til forskrift til åndsverkloven § 1-3
- Pliktavlevert materiale som er konvertert fra ett digitalt format til et annet i henhold til forskrift til åndsverkloven § 1-3

Det digitale materialet som er utgitt og avlevert på en fysisk bærer, vil også i fremtiden brukes på samme måte som annet analogt pliktavlevert materiale, jf. pliktavleveringslovens formålsbestemmelse § 1.

Når det gjelder tilgangen til de digitale filene, ble det i høringsutkast om endringene i pliktavleveringsloven (jf. Prop. 106 L (2014-2015) foreslått at de digitale filene skulle inngå i samlingene til universitets- og høyskolebibliotekene. I tillegg ble det foreslått at forskere tilknyttet norske universiteter og høyskoler skulle ha tilgang til syv digitale lisenser av hvert digitalt dokument. Det kom en rekke innspill fra rettighetshaverorganisasjonene om dette forslaget i høringen. Innspillene er lagt til grunn for de vurderingene som er gjort i dette forslaget.

Etter en ny vurdering er departementet kommet til at det vil være en sikrere og enklere løsning, både praktisk og juridisk, at det digitale materialet lagres i Nasjonalbibliotekets servere, fremfor ved den enkelte institusjon. Departementet legger til grunn at dette vil imøtekomme noen av innvendingene til rettighetshaverne, ved at all bruk av det pliktavleverte materialet må gå via Nasjonalbiblioteket. Samtidig antar departementet at ordningen også har mange praktiske fordeler for brukerbibliotekene både ved universitet/høyskoler og ved landets folkebibliotek. Forslaget innebærer at i stedet for å måtte utarbeide egne systemer, kan de enkelt knytte seg til Nasjonalbibliotekets tekniske løsning.

Utgangspunktet er som tidligere at all bruk av pliktavlevert materiale må skje innenfor pliktavleveringslovens formål.

Forslaget innebærer at de dokumenter som omfattes av brukstillatelsene skal kunne strømmes fra en sentral database. Strømming er en overføringsteknologi som blir stadig vanligere, jf. eksempelvis kommersielle tjenester som Spotify (musikk) og Storytel (bøker). Nasjonalbiblioteket benytter tilsvarende teknologi både for tilgjengeliggjøring av bokhylla.no og NRKs radioarkiv.

Departementet foreslår at det digitale pliktavleverte materialet skal kunne brukes i henhold til to typer digitale brukstillatelser. En tillatelseskategori for UH-sektoren, der maksimalt fire brukstillatelser er tilgjengelig samtidig. Den andre kategorien er til bruk i folkebibliotek, Stortingsbiblioteket, Sametingets bibliotek og andre offentlige bibliotek, der maksimalt to brukstillatelser er tilgjengelig samtidig. Sametinget har helt siden pliktavleveringsloven av 9. juni 1989 trådte i kraft, mottatt eksemplarer av pliktavlevert materiale på samisk, og dette foreslås videreført i dette endringsforslaget til ny forskrift, jf. § 9. Det er viktig å sikre også Sametingets bibliotek tilgang til digitalt materiale, og det foreslås derfor at denne tillatelsen også skal gjelde i lokalene til Sametingets bibliotek. Det foreslås også at Stortingsbiblioteket og andre offentlige bibliotek kan få digital tilgang til pliktavlevert materiale gjennom denne brukstillatelsen.

1.3.2 Nærmere om forslaget

Departementet foreslår at tilgang til UH-brukstillatelsene skal være ved forskerens eller studentens arbeids- eller studiested, enten dette er innenfor UH-institusjonens fysiske lokale eller et annet sted. Forskeren eller studenten må være formelt tilknyttet UH-institusjonen i form av arbeidskontrakt eller studieplass. Det vil være maksimalt 4 samtidige brukere ved UH-institusjoner i hele landet. Det vil ikke være anledning til å ta en digital kopi.

Tilgangen skal skje ved at Nasjonalbiblioteket strømmer materialet til UH-institusjonen, og det vil også være Nasjonalbiblioteket som kontrollerer at det ikke er mer enn fire samtidige brukere. Departementet antar at en slik ordning vil innebære et langt mindre inngrep for rettighetshaverne enn hvis de digitale filene permanent skal utgjøre en del av UH-institusjonenes samling.

Ved strømming vil det ikke legges til rette for å fremstille digitale kopier. Strømming av innhold kan dessuten gjøres i kombinasjon med at man legger et teknisk beskyttelsessystem på tillatelsene.

Bestemmelsene skal hjemles i § 16 i åndsverkloven om bruk av verk i bl.a. bibliotek, undervisnings- og forskningsinstitusjoner til særskilte formål. Et slikt særskilt formål vil være pliktavleveringsloven og formålet med pliktavlevering, jf. pliktavleveringsloven § 1. Det skal – på visse vilkår - være mulig å anvende det pliktavleverte materialet til forskning og dokumentasjon.

Opphavsrettsdirektivet setter rammer for den bruk som kan skje innenfor fribruksregelen om bruk av verk i bibliotek og undervisnings- og forskningsinstitusjoner. Opphavsrettsdirektivet tillater unntak fra eneretten til gode for forskning, jf. artikkel 5.3.a. Opphavsrettsdirektivet artikkel 5.3.n tillater tilgjengeliggjøring av verk i samlingene på terminaler i institusjonens egne lokaler. Artikkel 9 i opphavsrettsdirektivet viser også til at regler om bl.a. pliktavlevering kan anvendes uten hinder av direktivet.

Når forskrift til åndsverkloven nå skal oppdateres med nye bruksregler om pliktavlevert materiale, må forslagene tilpasses den teknologiske utvikling. Allerede i Ot.prp. nr. 46 (2004-2005) s. 83 ble det skissert en ordning der en forsker i en annen pliktavleveringsinstitusjon kunne "konsultere materialet på terminal", jf. sitatet gjengitt ovenfor. En slik ordning ble også hørt i 2007. Det var i digitaliseringens begynnelse

svært vesentlig å sikre at materiale i en samling ikke ble spredt digitalt til andre institusjoner, uten kontroll og i strid med rettighetshavernes rettigheter til materialet. Dette hensynet gjelder fortsatt, men i dag antar departementet at det vil være en fordel for rettighetshavernes fortsatte kontroll over materialet at man har samlingen av det digitale pliktavleverte materiale ett enkelt sted, i stedet for ved flere ulike UH-institusjoner. Departementet foreslår derfor at det digitale pliktavleverte materialet kun skal være lagret i Nasjonalbiblioteket, og strømmes derfra til maksimalt fire samtidige brukere i UH-sektoren.

Den teknologiske utviklingen har siden Ot.prp. nr. 46 (2004-2005) ført til at strømmeteknologien i dag kan anses som en sikker og praktisk metode. Departementet legger til grunn at ved å la Nasjonalbiblioteket gjøre materialet tilgjengelig ved strømming fra sine servere, vil dette innebære en ekstra trygghet for at bruken av materialet skjer innenfor pliktavleveringslovens formål. Departementet legger også til grunn at hele bruksordningen – herunder omfanget av bruken - av det pliktavleverte materialet skal evalueres med jevne mellomrom av Nasjonalbiblioteket i samråd med departementet, slik at misbruk av ordningen kan forhindres.

Opphavsrettsdirektivet er fra 2001 og det har siden da skjedd en svært rask utvikling i UH-institusjoner og i bibliotekene. Mange UH-institusjoner bygger helt eller delvis ned sine tradisjonelle fysiske bibliotek og tilgangen til UH-institusjonens samling av digitale verk, eller innkjøpte tilgangslisenser til forskningstidsskrift skjer via institusjonens intranett eller lignende. For mange forskere er det svært lite praktisk å skulle få tilgang til pliktavlevert materiale på fysiske terminaler i institusjonens egne biblioteklokaler. Pliktavlevert materiale er selvsagt i en annen rettslig stilling enn innkjøpte lisenser, siden materialet er pliktavstått av opphavsmannen. Det er samtidig slik at et strengt krav om at bruk bare kan skje på skjerm i institusjonens egne lokaler i praksis – på grunn av at fysiske bibliotek i UH-sektoren bygges ned - kan undergrave pliktavleveringlovens formål, og føre til forskriftsregler som ikke er mulig å gjennomføre. Departementets vurdering er at det i dag må legges vekt på at "biblioteket" til en rekke UH-institusjoner, etter at opphavsrettsdirektivet ble vedtatt, har gått fra å være et felles fysisk møtested til et felles intranett som er tilgjengelig for de personer som har tilknytning til institusjonen, på samme måte som man tidligere måtte vise lånekort for å låne en fysisk bok i det fysiske bibliotek.

Første steg når en bruker skal anvende tjenesten er autentisering, basert på en kombinasjon av IP-adresse og innlogging. For UH-sektoren vil dette per i dag være FEIDE-brukere, som er Kunnskapsdepartementets løsning for sikker identifisering i utdanningssektoren. For folkebibliotek, Stortingsbiblioteket, Sametingets bibliotek og andre offentlige bibliotek vil autentisering i dag skje basert på IP-adresser, for å sikre at tilgangen skjer i bibliotekets lokaler. Når en bruker har blitt autentisert på bakgrunn av disse kriteriene vil vedkommende kunne søke i metadata og benytte tjenesten for å finne dokumenter han eller hun ønsker å se nærmere på. Dersom brukeren ber om å få tilgang til ett spesifikt dokument, vil Kunnskapsdepartementets løsning autorisere tilgangen. Dette skjer ved at brukeren får tilgang til dokumentet i en nærmere definert leseøkt. Denne digitale tilgangen defineres som en kopling mellom leseøkten og det konkrete dokumentet. For slik tilgang i folkebibliotek, Stortingsbiblioteket og Sametingets bibliotek vil det bli tillatt med maksimalt to slike leseøkter knyttet til ett og

samme dokument. For bibliotek i UH-sektoren vil det bli tillatt med fire leseøker knyttet til ett og samme dokument. Leseøken vil bli ansett som avsluttet enten når brukeren har logget seg av tjenesten, eller ved at tilkoplingen ikke har vært i aktiv bruk i en gitt periode. For å sikre en praktisk utnyttelse av tilkoplingen bør det fastsettes en "inaktivitetsperiode" på to timer etter brukerens siste handling. Dette vil sikre at brukeren får tilgang til dokumentet også etter kortere avbrudd. Når totimersperioden er omme, blir tilkoplingen deaktivert, og dokumentet blir således tilgjengelig for andre brukere.

Nasjonalbiblioteket har lang og bred erfaring med autentisering og autorisering, og en variant av mekanismene beskrevet overfor har vært i bruk helt siden bokhylla.no ble lansert i 2009, og blir årlig revidert av både interne og eksterne ressurser. Håndtering av rettigheter og tilgang til materiale gjennom tjenestene er en svært sentral del av Nasjonalbibliotekets IT-infrastruktur. Det benyttes etablerte åpne standarder for autentisering og autorisering, og systemet er basert på åpen programvare med kommersiell brukerstøtte.

I lovproposisjonen er begrepene «forskning og dokumentasjon» i pliktavleveringsloven § 1 nærmere beskrevet. Det avleverte materialet skal kunne brukes både til forsknings- og dokumentasjonsformål ved universitet og høyskoler. Studenter skal for eksempel kunne bruke kilder fra Nasjonalbibliotekets samlinger når de skriver oppgaver eller forbereder seg til eksamen². Dokumentasjonsformål omfatter også bruk av kildemateriale for eksempel til utredningsarbeid, slektsforskning og bygdebokskrivning. Det samme vil gjelde journalister og forfattere som søker etter bakgrunnsstoff.

Når det gjelder den nærmere utnyttelsen i UH-sektoren vil tillatelse kun gis til enkeltpersoner. Bruk i undervisning faller utenfor pliktavleveringslovens formål om bruk av materialet til forskning og dokumentasjon. Det skal heller ikke være praktisk mulig for den enkelte student å basere sin studiehverdag på bruk av det digitale pliktavleverte materialet alene. Særlig gjelder dette når pensum skal leses av mange studenter til samme tid, hvilket tilsier at studentene og undervisningsinstitusjonene på samme måte som i dag vil måtte kjøpe tilgang til de åndsverk det er behov for.

Når det gjelder de to brukstillatelsene i folkebibliotek, foreslås disse stilt til rådighet etter et prinsipp som ligner digitalt fjernlån, slik det i dag følger av forskrift til åndsverkloven § 1-8. De digitale dokumentene kan kun stilles til rådighet i folkebibliotekenes egne lokaler. I dag vil dette innebære at tilgangen kan gis både på bibliotekets datamaskiner, utlånte nettbrett og på andre mobile enheter som er tilkoblet bibliotekets trådløse nett. Det at det gis tilgang til materialet ved strømming begrenser utnyttelsen av materialet, ved at det ikke er lagt til rette for utskrift og digitale kopier.

Det digitale pliktavleverte materialet skal stilles til disposisjon på forespørsel, jf. forskriftsutkastet §§ 1-10 a og 1-10 b. Søknadsprosessen for bruk dette materialet bør kunne automatiseres.

² Prop. 106 L (2014-2015) s. 17

Det er en forutsetning for forslaget at bruken av det pliktavleverte må være innenfor Bernkonvensjonen og opphavsrettsdirektivets tretrinnsstest: bruken må være begrenset, ikke stride mot en normal utnyttelse av verket og heller ikke skje i strid med rettighetshavernes legitime interesser.

Det er departementets vurdering at en tydelig avgrenset ordning som her foreslås ikke vil stride mot en normal utnyttelse av verkene, og det antas at forslaget i praksis vil ha begrenset økonomisk betydning for rettighetshaverne. For forskerbruken er det er maksimalt 4 personer som kan ha tilgang til verkene samtidig. Det er en forutsetning at UH-institusjonens adgangskontroll til sine nettsider skal sørge for at bruken skjer innenfor pliktavleveringslovens formål.

Ved folkebibliotek, Stortingsbiblioteket, Sametingets bibliotek og andre offentlige bibliotek er det kun 2 personer av gangen som kan få tilgang, og verkene skal konsulteres på stedet – i bibliotekets egne lokaler. Ved at verkene skal strømmes, uten at det vil være anledning til å ta en digital kopi, og det også kun vil gjelde en begrenset personkrets, legger departementet til grunn at bruken etter forslaget ikke vil være i strid med rettighetshavernes legitime interesser.

2 BRUK AV PLIKTAVLEVERT MATERIALE I SPRÅKBANKEN

2.1 Bakgrunn

Nasjonalbiblioteket fikk i statsbudsjettet 2010 ansvar for å realisere en norsk språkbank, som en oppfølging av St.meld. nr. 35 (2007-2008) *Mål og mening*. Språkbanken er nå realisert, men behovet for gode tekst- og talekorpus (dvs. en samling med tekst) er fortsatt stort. Det ligger et omfattende språkteknologisk potensiale i de store tekstmengdene som er lagret i Nasjonalbibliotekets samlinger. Dette anvendelsesområdet er særlig aktuelt i dag, ettersom kildene i stor grad allerede er digitale. Utviklingen av denne type korpus er for øvrig både tid- og kostnadskrevende. Materialet må innsamles, rettighetsklareres, digitaliseres og foredles gjennom koding og tilføyning av metadata av forskjellig slag. Bruken av disse korpusene er rettet mot de språklige strukturene og ikke det intellektuelle innholdet. Et korpus vil være bearbeidet i forhold til det originale tekstmaterialet det bygger på, f.eks. ved at ordklasser og setningsstrukturer er markert og identifisert (annotert).

2.2 Gjeldende rett

Åndsverkloven § 16 hjemler forskrifter om rett for arkiv, bibliotek, museer og undervisnings- og forskningsinstitusjoner til å fremstille verk til konserverings- og sikringsformål, og andre særskilte formål. Bestemmelsen ble i 2005 utvidet fra å kun gjelde for arkiv, bibliotek og museum til å dekke også undervisning og forskningsinstitusjoner, bl.a. for å legge til rette for språkforskning jf. Ot.prp. 46 (2004-2005) s. 76. Utvidelsen skulle dekke den situasjon der det vernede materiale som det fremstilles eksemplar av ikke blir gjenbrukt som sådan, men kun er råmateriale for et produkt som ikke gjengir vernede elementer.

Etter forskrift til åndsverkloven § 1-4 kan departementet for forskningsformål gi undervisnings- og forskningsinstitusjoner tillatelse til å fremstille eksemplar av

åndsverk, også i digital form. Bestemmelsen i forskriften § 1-4 gjelder i dag ikke for Nasjonalbiblioteket.

2.3 Departementets forslag

I forskrift 21. desember 2001 nr. 1563 (forskrift til åndsverkloven) gjøres følgende endringer markert i kursiv:

§ 1-4 skal lyde:

§ 1-4. Eksemplar fremstilling for forskningsformål

Kultur- og kirkedepartementet kan for forskningsformål gi undervisnings- og forskningsinstitusjoner tillatelse til å fremstille eksemplarer av åndsverk, også i andre format enn originaleksemplaret.

Nasjonalbiblioteket kan for forskningsformål bruke digitalt pliktavlevert materiale som grunnlagsmateriale for språklige korpus.

2.4 Departementets vurderinger

Språkteknologisk forskning og utvikling innebærer ingen kommersiell utnyttelse av åndsverket, og bruken vil derfor ikke komme i konflikt med opphavsmannens økonomiske interesser. Forsknings- og utviklingsresultatene vil typisk dreie seg om statistiske opplysninger om språklige fenomener eller applikasjoner der det ikke vil være mulig å kjenne igjen det åndsverk som danner grunnlag for forskningen.

Kulturdepartementet vil også fremheve den kultur- og språkpolitiske interessen av å kunne stille et dynamisk korpus tilgjengelig for vitenskapelig språkforskning, jf. også formålet med pliktavleveringsloven. Et korpus som består av det pliktavleverte materiale vil være stadig voksende og vil sette forskere i stand til å studere språkets kontinuerlige utvikling.

Kulturdepartementet foreslår derfor at det skal være tillatt å bruke pliktavlevert materiale til språkbankformål. Det foreslås en endring i forskriften til åndsverkloven § 1-4, jf. forskriftsutkastet.

3 KVALITET, FORM, OPPLYSNINGER OG ANTALL EKSEMPLARER

3.1 Bakgrunn

Ifølge den reviderte pliktavleveringsloven § 4 skal både fysiske og digitale dokument som er gjort tilgjengelig for allmennheten avleveres i inntil syv eksemplarer. Digitale grunnlagsdokument kan kreves avlevert i tillegg til utgivelsesmedium. Videre står det i § 4 at forskriften skal gi nærmere bestemmelser om antallet eksemplarer som skal avleveres, hvilken form eller kvalitet avleveringseksemplarene skal ha, og hvilke opplysninger som skal følge dokumentet.

I samsvar med gjeldende pliktavleveringsforskrift skal dokument av papir, eller papirlignende medium, mikroformer og fotografi avleveres i syv eksemplarer. Lydfesting, film, videogram, EDB-dokument og kombinasjoner av disse skal avleveres i to eksemplarer, og opptak av kringkastingsprogram skal avleveres i ett eksemplar. I instruksen § 2 er det fastsatt bestemmelser om videresending av de pliktavleverte

eksemplarene til universitetsbibliotekene i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø. Videre skal Sametingets bibliotek i Karasjok ha ett eksemplar når det meste av innholdet er på samisk

For de dokumentene som bare avleveres i to eksemplarer har det ikke vært tilgjengelig eksemplarer til bruk for forskning og dokumentasjon hos andre bibliotek enn hos Nasjonalbiblioteket. Det har fram til gjeldende lov trådte i kraft 1. januar 2016, ikke vært avleveringsplikt for digitalt grunnlagsmateriale.

3.2 Departementets forslag om generelle bestemmelser

Departementet foreslår følgende generelle bestemmelser i forskriften:

Kap 1. Allmenne føresegner

§ 1. Mottaksinstitusjon

Nasjonalbiblioteket er mottaksinstitusjon for plikteksemplar som er omfatta av forskrifta her.

§ 2. Plikteksemplar

Pliktavleveringa femner om følgjande dokument, anten dei er fysiske eller digitale:

1. *Skriftlege dokument, jf. 12*
2. *Film og levande bilde, jf. 13*
3. *Lydfestingar, jf. 14*
4. *Kombinerte dokument, jf. 15*
5. *Kringkastingsprogram, jf. §§ 16 og 17*
6. *Dataspel, jf. 18*
7. *Nettdokument*

For digitale og fysiske dokument i kategoriane 1 til 5 femnar avleveringsplikta også om digitalt grunnlagsdokument.

§ 3. Form og kvalitet

Fysisk og digitalt dokument skal avleverast i den forma det vert gjort allment tilgjengeleg i, når ikkje anna er særskilt fastsett, eller går fram av samanhengen.

Pliktteksemplara skal vera fullstendige og lytefrie.

Pliktteksemplara skal ha med omslag, futteral o.l. som følgjer det allment tilgjengelege dokumentet.

Nasjonalbiblioteket kan fastsetja nærmare reglar om forma, dei tekniske formata og kvaliteten på plikteksemplara.

§ 4. Følgjeopplysningar og metadata

Nasjonalbiblioteket gir nærmare reglar om kva for følgjeopplysningar og metadata som skal følge innsendinga av plikteksemplar.

§ 5. Pakking og sending

Pliktteksemplara skal vera forsvarleg pakka ved innsendinga. Dersom eksemplara er skadde, og dette skuldast aktløyse frå den avleveringspliktige si side, skal avsendaren utan opphald senda inn nye eksemplar. Nasjonalbiblioteket kan fastsetja nærmare reglar om innpakkinga, innsendingsmåten o.l.

Digitale dokument skal sendast inn på ein fysisk berar, eller overførast via nettverk. Nasjonalbiblioteket kan fastsetja nærmare reglar om innsendinga.

§ 6. Tidspunkt for innsending

Når ikkje anna er særskilt fastsett, skal utgjevar og importør senda inn plikteksemplar når dokumentet vert gjort tilgjengeleg for allmenta.

Produsent skal senda inn plikteksemplar seinast ein månad etter at dokumentet er produsert.

Nasjonalbiblioteket kan gjera avtale med den avleveringspliktige om andre tidspunkt for

innsending.

§ 7. Avgrensingar

Dokument er ikkje avleveringspliktig når det

- er laga i Noreg for ein utanlandsk utgjevar berre med sikte på ein utanlandsk marknad.
- vert gjort tilgjengeleg berre ved utdeling, framsyning eller framføring i tilknytning til undervisningstiltak, føredrag e.l.

Nasjonallibloteket kan lempa på eller heilt gjera unnatak frå avleveringsplikta når særlege grunnar talar for det.

§ 8. Fordeling av avleveringsplikta

Som hovudregel skal det skje ei deling av avleveringsplikta mellom utgjevar og produsent.

For fysiske dokument produserte i Noreg, skal produsenten til vanleg levera tre eksemplar og utgjevaren fire.

Utgjevaren skal levera alle plikteksemlara

- av digitale dokument (eitt dokument)
- av aviser
- når delar av dokumentet vert produsert av fleire produsentar.
- når han produserer dokumentet sjølv eller får det laga i utlandet.

Produsenten skal levera alle plikteksemlara når utgjevaren er utanlandsk.

Importøren skal levera alle plikteksemlara når både produsent og utgjevar er utanlandske.

Når praktiske eller andre særlege grunnar gjer det tenleg, kan Nasjonallibloteket fastsetja ei anna fordeling eller heilt ut leggja avleveringsbøra på ein av dei avleveringspliktige.

§ 9. Fordeling av fysiske eksemplar

Av dokument som vert pliktavleverte i inntil sju eksemplar skal Nasjonallibloteket vidaresende mottekne eksemplar til universitetsbiblioteka i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø, og til Sametingets bibliotek i Karasjøk når ein monaleg del av innhaldet er på samisk språk.

Dei mottekne eksemplara skal forvaltast etter denne prioriteringa:

- 1. eksemplar er tryggingseksemplar i Nasjonallibloteket
- 2. eksemplar er brukseksemplar i Nasjonallibloteket
- 3. eksemplar til depotbiblioteket ved Nasjonallibloteket
- 4.-6. eksemplar til universitetsbiblioteka i Bergen, Trondheim og Tromsø med jamt vekslande prioritering, eller Sametingets bibliotek
- 7. eksemplar til Universitetsbiblioteket i Oslo

§ 10. Bevaringsplikt og registrering

Nasjonallibloteket pliktar utan tidsavgrensing å ta vare på eitt eksemplar av alle dokument som tryggingseksemplar.

Nasjonallibloteket skal snarast råd registrera dei mottekne dokumenta. Uviktige dokument kan handsamast arkivmessig og ordnast i grupper etter emne og art utan einskildregistrering av kvart dokument.

Nasjonallibloteket har ansvaret for katalogisering på nasjonalbibliografisk nivå og tilhøyrande katalogprodukt.

Inndrege dokument etter § 7 i lova skal oppbevarast av Nasjonallibloteket i eit særskilt låst magasin.

§ 11. Informasjonstiltak o.a.

Nasjonalbiblioteket skal gjennom informasjonstiltak, kontroll- og purreutinar syta for at avleveringsplikta vert etterlevd.

3.3 Departementets generelle vurderinger

3.3.1 Avlevering av fysiske og digitale eksemplarer

For å etablere en god forvaltning av de pliktavleverte samlingene er det behov for praktisk gjennomførbare metoder for avlevering, som igjen bør kunne tilpasses den relativt raske endringen i formater og praksis.

Departementet foreslår at forskriftens bestemmelser holdes teknologinøytrale, det vil si at alle bestemmelsene både gjelder fysisk og digitalt materiale og det digitale grunnlagsdokumentet, med mindre annet er spesifisert. Likevel er det i forskriften § 2 foreslått å presisere at både fysisk og digitale dokument skal avleveres i den formen det er gjort allment tilgjengelig i.

I dag gis samme verk ofte ut digitalt på et fysisk medium og/eller digitalt over nett, samt også analogt, eksempelvis for bøker og tidsskrifter.

Eksempler på dette er:

- en bok som er tilgjengelig som papirdokument, e-bok i ulike formater og som fil på et nettsted
- en musikkutgivelse som selges som CD eller LP, samtidig som hele eller deler av utgivelsen er tilgjengelig via streaming eller kjøp på nett;
- en film som vises på kino, selges som BlueRay, strømmes eller selges over nett

Bestemmelsen i gjeldende forskrift om at et dokument som hovedregel skal avleveres i den formen det er gjort allment tilgjengelig i, bør videreføres, samtidig som Nasjonalbiblioteket i forskriftene vil få mulighet til å velge bort avlevering av formater som ikke egner seg for bevaring og/eller formidling. For å sikre at dokumenter skal kunne bevares, må Nasjonalbiblioteket kunne spesifisere hva slags formater digitale dokumenter, inkludert digitale grunnlagsdokumenter, skal avleveres i.

Selv om Nasjonalbiblioteket vil gjennomføre automatisert innhøsting av nettdokumenter, må de også få digitale dokumenter avlevert individuelt. Dette skyldes primært at dokumenter som inngår i nettarkivet ikke enkelt kan skilles ut og lagres som separate dokument. En utsilingsprosess av digitale dokumenter fra nettarkivet vil både være svært arbeidskrevende og teknologisk utfordrende.

Avlevering av digitale dokumenter og digitalt grunnlagsmateriale gir mulighet for etablering av automatiserte avleveringsprosesser som igjen kan forenkle og effektivisere arbeidet både hos den som avleverer og hos Nasjonalbiblioteket. Ofte skapes metadata som en del av produksjonsprosessen, og når disse dataene følger dokumentet, vil det kunne bidra til sikker og effektiv avlevering. Nasjonalbiblioteket bør derfor kunne be om at metadata skal følge det digitale grunnlagsdokumentet og digitale dokumenter. Nasjonalbiblioteket skal kunne gi nærmere regler om hvilke opplysninger som skal følge med.

Det vil være en sikker og enkel løsning, både praktisk og juridisk, at det digitale materialet lagres i Nasjonalbibliotekets servere og gjøres tilgjengelig for bibliotekene gjennom strømming fra en sentral database og ved bruk av digital tilgang, som omtalt ovenfor. Departementet mener derfor at det er tilstrekkelig at digitale dokumenter avleveres i ett eksemplar.

Selv om Nasjonalbiblioteket vil gjennomføre et skifte fra fysisk tilgang til digital tilgang som førstevalg, vil det være behov for de fysiske eksemplarene i nærmeste fremtid. For at fysiske dokumenter skal kunne være tilgjengelige for forskning og dokumentasjon flere steder i landet, vil det være hensiktsmessig at fordelingen av dokumentene til universitetsbibliotekene i Tromsø, Trondheim, Bergen og Oslo, samt Sametingets bibliotek, videreføres fra gjeldende instruks. Det innebærer at de fysiske dokumenter i utgangspunktet skal avleveres i *inntil* syv eksemplarer.

Universitets- og høyskolesektoren ga i sine høringssvar til lovforslaget uttrykk for at tilgang til digitale dokumenter er å foretrekke framfor mottak av fysiske dokumenter. Konsekvensen av dette vil blant annet være at Nasjonalbiblioteket kan redusere antallet avkrevde fysiske eksemplarer, både for enkeltstående dokumenter og hele dokumentkategorier. Nasjonalbiblioteket har som målsetting å ikke avkreve flere eksemplarer enn det er behov for. På denne bakgrunn må Nasjonalbiblioteket kunne avgrense antall eksemplarer for ulike dokumenttyper ved behov, og når særlige grunner taler for det. Digital avlevering bør også kunne erstatte fysisk avlevering i de tilfellene der Nasjonalbiblioteket vurderer at det er hensiktsmessig. Den generelle avgrensningshjemmelen i gjeldende § 7 tredje ledd i forskriftene bør derfor videreføres.

Selv om fremtidens formidling i første rekke vil være digital, vil det fortsatt være behov for å sikre at det finnes et eksemplar til bruk ved landets UH-bibliotek.

Nasjonalbiblioteket bør som en følge av dette ha ett eksemplar til fjernlån til dokumentasjons- og forskningsformål. Nasjonalbibliotekets behov for eksemplarer til sikrings-, lesesals- og bruksformål bør prioriteres, mens universitetsbibliotekene i Tromsø, Trondheim, Bergen og Oslo får eksemplarene nummer fire til syv.

Delt avleveringsplikt mellom utgiver og produsent har sikret Nasjonalbiblioteket en godt fungerende kontroll med avleveringspliktige dokumenter, og den bør videreføres for de dokumentene som skal avleveres i inntil syv eksemplarer. Som nevnt over vil Nasjonalbiblioteket som hovedregel ha behov for tre eksemplarer til sine samlinger. Det betyr at det framover er hensiktsmessig å fordele avleveringsplikten med tre eksemplarer hos produsenten og fire eksemplarer hos utgiver. I de tilfellene der det bare er behov for de tre eksemplarene til Nasjonalbiblioteket, vil det da ikke være behov for å hente inn et ekstra eksemplar fra utgiver når produsenten avleverer.

For dokumenter som avleveres i ett eksemplar, bør avleveringsplikten som hovedregel ligge på utgiver. Det samme gjelder avlevering av det digitale grunnlagsdokumentet.

Nasjonalbiblioteket bør fortsatt ha en hjemmel i forskriftene til å fastsette en annen fordeling av avleveringsplikten for enkelte dokumenttyper eller helt overføre hele avleveringsforpliktelsen på en av de avleveringspliktige hvis det er hensiktsmessig.

Det foreslås å fastslå at Nasjonalbiblioteket er mottaksinstitusjon for alle dokument som er omfattet av forskriften i § 1.

Videre foreslår departementet i § 4 at oversendelse av avleveringseksemplarene skal inneholde relevante digitale følgeopplysninger (metadata), og at Nasjonalbiblioteket kan gi nærmere spesifisering av følgeopplysningene. Forskriftsforslaget § 4 omhandler retningslinjer for pakking og sending. Her foreslås det at digitale dokumenter kan sendes inn på en fysisk bærer eller overføres via nettverk, og at Nasjonalbiblioteket kan fastsette nærmere regler om innsending.

Rekkefølgen på bestemmelsene foreslås endret. Dette er basert på at forskriften ikke lenger vil skille like skarpt på de ulike formattyper, herunder at digitale og analoge dokumenter blir underlagt en del fellesbestemmelser. En del bestemmelser som tidligere var spesialbestemmelser knyttet til det enkelte format er nå tilpasset og løftet frem til kapittel 1. Kapitteloverskriftene i kapittel 2 foreslås endret, og kapittel 3–10 foreslås fjernet, sammen med en del av de tilhørende bestemmelsene. Kapitteloverskriftene gjenfinnes i forslagens bestemmelser om de ulike dokumenttypene i §§ 12 til 18. Enkelte dokumenttyper foreslås fjernet fra forskriften, nærmere bestemt fotografi og mikroformer, se punkt 3.7 nedenfor.

3.3.2 **Digitalt grunnlagsmateriale**

Avlevering av digitalt grunnlagsmateriale er en ny bestemmelse som kom inn i pliktavleveringsloven gjennom endringene som trådte i kraft 1. januar 2016. Bestemmelsen gjør at Nasjonalbiblioteket selv ikke trenger å bruke ressurser på å digitalisere de dokumentene der digitalt grunnlagsdokument foreligger.

I utgangspunktet vil bestemmelsen om avlevering av digitalt grunnlagsmateriale gjelde alle dokumenter, enten de er utgitt på et fysisk medium eller digitalt. Digitale grunnlagsdokument skal imidlertid kun avleveres der de finnes, og hvis det er analoge utgivelser som ikke har digitalt grunnlagsdokument, er det ikke departementets intensjon at slikt må opprettes.

Det er ikke alle dokumenttyper der det på nåværende tidspunkt vil være hensiktsmessig å avlevere digitalt grunnlagsmateriale. Dette gjelder dataspill og nettdokumenter. For sistnevnte vil Nasjonalbiblioteket selv sørge for innhøstingen, og en avleveringsplikt for digitalt grunnlagsdokument er derfor lite praktisk.

I praksis kan det bli utfordrende å sikre inndrivning av digitalt grunnlagsmateriale for alle dokumenter, spesielt fra små og lokale utgivere. Nasjonalbiblioteket vil derfor selv måtte digitalisere dokumentene i de tilfellene der det digitale grunnlagsdokumentet ikke er avlevert, eller foreta konvertering der dette blir avlevert på et filformat som ikke er egnet for langtidsbevaring eller formidling.

Bestemmelsen som foreslås i § 2 annet ledd er ny og skal stadfeste at digitale grunnlagsdokument sammen med avleveringspliktige dokument i kategoriene 1 til 5 som er angitt i paragrafens første ledd. Departementet foreslår at det digitale grunnlagsdokumentet skal være endelig, og at innholdet skal være identisk med dokumentet som blir gjort allment tilgjengelig.

Avleveringsplikten gjelder både der det avleveringspliktige dokumentet er fysisk eller digitalt. Når det gjelder det digitale grunnlagsdokumentet foreslås dette underlagt de samme kravene til kvalitet som for andre avleveringsdokumenter. Tidspunkt for innsending av digitalt grunnlagsmateriale, foreslås som for fysiske og digitale

dokument, å være senest når det utgitte dokumentet er gjort tilgjengelig for allmenheten, jf. § 6, første ledd.

3.4 Levende bilder og film

3.4.1 Departementets forslag

§ 13. Levande bilete og film

Filmar som er utgjevne på ein fysisk berar, skal i avleverast i inntil sju fysiske eksemplar.

Dokument med levande bilde som er gjorde tilgjengeleg via elektroniske kommunikasjonsnett og med kunstnariske, kommersielle eller allmennopplysenda formål, skal avleverast i eitt digitalt eksemplar.

Filmar som er offentleg framførte, og ikkje berre tilgjengelege via elektroniske kommunikasjonsnett, skal avleverast i minst eitt brukseksemplar og ein masterkopi. Avleveringsplikta gjeld alle versjonar av ein film.

3.4.2 Departementets vurderinger

Film avleveres i dag både som digital master- og brukskopi, enten på digitalt lagringsmedium, som eksempelvis harddisk, eller over nett, via FTP-server eller fildelingstjeneste. Uavhengig av om avlevering skjer på harddisk eller via nett, vil det fremdeles være behov for én masterkopi og én brukskopi. En masterkopi vil være en films digitale grunnlagsdokument, og den vil derfor være avleveringspliktig etter § 4 i den reviderte loven. I tillegg vil også brukskopien være avleveringspliktig som utgivelsesformat, når den distribueres digitalt til kinoer og andre visningssteder. Avleveringsplikten bør som hovedregel omfatte alle versjoner av en film, eksempelvis hvis det er laget ulike språkversjoner og lydversjoner.

For å skille mellom de filmer som typisk settes opp på kino, og de filmer som f.eks. kun publiseres på nett, foreslår departementet i forskriften § 13 en ny regulering i forskriftsbestemmelsen om film og levende bilder. For filmer som utgis på en fysisk bærer som DVD eller Blu-ray, foreslås avlevering i inntil syv eksemplarer. For filmer som produseres og utgis med egne produsenter og utgivere, og som typisk blir vist på kino og/eller filmfestivaler, opprettholdes dagens regime med masterkopi og brukskopi.

I dag legges levende bilder ut på internett av ulike aktører, alt fra privatpersoner til profesjonelle filmskapere, via tjenester som YouTube og Vimeo. Dette kan være avleveringspliktig film og video som ikke gjøres tilgjengelig på andre måter, og det er viktig at forskriften fanger opp også avlevering av slike. Departementet mener imidlertid det vil føre for langt om enhver opplasting av innhold til YouTube eller tilsvarende tjenester skal medføre avleveringsplikt. Avleveringsplikten for dokumenter som kun er tilgjengeliggjort via internett foreslås derfor avgrenset til arbeider som er lagt ut på nettet med kunstneriske, kommersielle eller allmennopplysende formål.

For filmer som bare gjøres tilgjengelig på Internett, foreslås avleveringsplikten begrenset til én digital kopi. Avleveringsplikten foreslås å gjelde alle versjoner av en film.

3.5 Lydfestinger

3.5.1 Departementets forslag

§ 12. Lydfestingar

Lydfestingar skal leverast i inntil sju eksemplar når dei er utgjevne på fysisk berer. Både musikk og tale fell inn under denne føresegna.

Når lydopptak vert gjevne ut på ulike medium – t.d. grammofonplate, kassettband og kompaktplate skal det avleverast inntil sju eksemplar av kvart slag.

Lydfestingar som er gjorde tilgjengelege via elektroniske kommunikasjonsnett og med kunstnarlege, kommersielle eller allmennopplysande formål, skal avleverast i eitt digitalt eksemplar.

3.5.2 Departementets vurderinger

Forskriften legger i dag opp til at lydopptak skal avleveres på ulike fysiske bærere, herunder på CD og LP-er mv. Den digitale utviklingen tilsier at stadig flere lydopptak legges direkte ut på Internett, f.eks. via tjenester som YouTube og Soundcloud. På tilsvarende måte som for film og levende bilde er det viktig at forskriften fanger opp også avlevering av disse dokumentene, og departementet ser derfor behovet for en oppdatering av forskriften på dette punkt.

På tilsvarende måte som for film og levende bilde mener departementet også her at det vil føre for langt om enhver opplasting skal medføre avleveringsplikt.

Avleveringsplikten for dokumenter som kun er tilgjengeliggjort via internett foreslås derfor avgrenset til arbeider som er lagt ut på nettet med kunstneriske, kommersielle eller allmennopplysende formål.

Avleveringsplikten foreslås begrenset til én digital kopi. Avleveringsplikten foreslås å gjelde alle versjoner av en film.

Lydopptak som kun er gjort tilgjengelig på fysisk bærer, skal avleveres i inntil syv eksemplarer på den aktuelle medietypen (f.eks. CD-er og LP-er mv.). Hvis lydopptaket er utgitt på flere ulike medium, skal de avleveres inntil syv eksemplarer av hvert. Dersom lydopptaket også eksisterer i digital form, skal det avleveres et digitalt grunnlagsdokument, selv om musikken kun er gitt ut på f.eks. en analog LP-plate.³ Der dokumentet både er tilgjengeliggjort digitalt og på fysisk bærer, skal dokumentet minst avleveres i ett digitalt eksemplar og inntil syv fysiske eksemplarer.

3.6 Dataspill

3.6.1 Departementets forslag

§ 18. Dataspel

Dataspel skal leverast i inntil sju eksemplar når dei er utgjevne på fysisk berar, men eitt eksemplar om det berre er gjort tilgjengeleg via elektroniske kommunikasjonsnett.

Både applikasjonar som kan installerast på lokalt utstyr og spel på elektronisk kommunikasjonsnett er omfatta av denne føresegna.

3.6.2 Departementets vurderinger

³ Se også forslaget § 2 annet ledd.

Etter gjeldende forskrift er det ingen direkte avleveringsplikt for dataspill. Grensen mellom dataspill, film og litteratur blir stadig mer utglidende, og mange velger i dag å bruke mer tid på dataspill enn på andre medier. Dataspill kan i mange tilfeller ha kunstneriske og litterære kvaliteteter, og de utgjør en del av vår kulturarv. I tråd med departementets høring fra 2012, foreslår departementet at forskriften skal omfatte spill som både gjøres tilgjengelig på fysisk bærer, og de spill som f.eks. bare kan lastes ned ved oppkobling mot Internett.

Eksempler på spill på fysisk bærer kan være spillkort til Nintendo 3DS, og spill på BlueRay eller en DVD til bruk for avspilling på datamaskin eller en PlayStation. Det finnes i denne forbindelse en del spill som er særlig tilpasset det norske markedet. Disse vil være avleveringspliktige selv om bare en liten del er utviklet i Norge.

I tillegg til spill som er utgitt på fysisk en bærer, kan man dele spill inn i kategoriene internettspill og applikasjoner. Internettspill kan f.eks. være tilgjengelige ved pålogging på en nettside, og kan enten være gratis å bruke eller skje mot betaling. Applikasjoner er i denne forbindelse spill som lastes ned på mobile enheter, f.eks. mobiltelefoner og nettbrett. Også denne type spill bør være avleveringspliktige.

Et elektronisk spill er avhengig av en tilhørende teknologisk plattform. Det foreslås at avleveringsplikten kun skal omfatte selve programvaren der spillet inngår, og ikke den aktuelle plattform eller det relevante operativsystemet. Den teknologien som er nødvendig for å spille spillet, som for eksempel spillkonsoller, plattformer, emuleringsverktøy eller annen programvare, skal Nasjonalbiblioteket selv sørge for å erverve.

Departementet foreslår at dataspill som er utgitt på en fysisk bærer skal avleveres i inntil syv eksemplarer, men bare i ett eksemplar hvis det er gjort tilgjengelig via elektroniske kommunikasjonsnett. Avleveringsplikten gjelder både applikasjoner som kan installeres på lokalt utstyr og spill på internett.

Når det gjelder enkeltbrukeres videooptak av faktiske spillopplevelser, antar departementet at disse vil fanges opp i den grad slikt gjøres allment tilgjengelig. I denne sammenheng vil både nettinnhøsting, men også avleveringsplikt for levende bilde, spille en rolle.

På samme måte som i dag er det ikke aktuelt å motta brettspill, puslespill og kortspill. Dette vil også i fremtiden regnes som museale gjenstander.

3.7 Fotografi og mikroformer

3.7.1 Departementets forslag

Bestemmelsene i gjeldende forskrift kap. 3 og 4 oppheves.

3.7.2 Departementets vurderinger

Nasjonalbiblioteket erfarer at avlevering av fotokjemisk fremstilte fotografi ikke forekommer, fordi fotografi i praksis ikke lenger fremstilles fotokjemisk, og at det uansett aldri blir mangfoldiggjort som et selvstendig dokument i over 500 eksemplarer slik kravet i gjeldende forskrift er. Departementet foreslår derfor at bestemmelsen utgår.

Departementet vil presisere at fotografi fortsatt ansees som et meget verdifullt kildemateriale, og at det er rene tekniske hensyn som fører til at avlevering av fotografi som selvstendig dokument ikke lenger ansees aktuelt. Avlevering av fotografi som distribueres på annen måte eksempelvis i trykte dokument eller på nett vil uansett bli omfattet av bestemmelsene som gjelder for de enkelte materialtypene.

Mikroformer er ikke lenger en utgivelsesform i bruk. Nasjonalbiblioteket har mikroformer i sine samlinger, og vil fortsatt ivareta disse så lenge de er i bruk.

3.4 Avleveringsplikt for kringkasting

3.4.1 Bakgrunn

På bakgrunn av endringen i loven § 5, jf. Prop. 106 L (2014–2015) punkt 10.5, er det ikke lenger et kriterium for avleveringsplikt at kringkastere har konsesjon. Lovendringen medfører et behov for forskriftsendring, slik at det fremgår tydelig hvilke kringkastere som har avleveringsplikt.

Avleveringsplikten skal i utgangspunktet gjelde for dem som driver med fjernsyn og kringkasting, slik dette er definert i kringkastingsloven § 1-1 bokstav a.⁴ I lov om kringkasting § 1-1 er kringkasting definert som «utsending av tale, musikk, bilder og liknende via elektroniske kommunikasjonsnett, ment eller egnet til å ses eller høres direkte og samtidig av allmennheten».

I motsetning til det som var tilfelle da gjeldende forskrift til pliktavleveringsloven ble gitt, kan kringkasting nå finne sted uten konsesjon. For ikke-konsesjonspliktig kringkasting kreves isteden registrering, jf. loven § 2-1 tredje ledd. Det er Medietilsynet som skal sørge for at disse kringkasterne registreres, og som skal holde oversikt over slikt register, jf. kringkastingsforskriften § 1-3 første ledd.

Etter kringkastingsloven har Norsk rikskringkasting rett til å drive kringkasting, jf. loven § 2-1 første ledd. Andre enn Norsk rikskringkasting må ha konsesjon for å drive kringkasting eller lokalkringkasting som formidles via trådløse, bakkebaserte senderanlegg, jf. loven § 2-1 første ledd andre setning. Medietilsynet kan sammen med Nkom (Nasjonal kommunikasjonsmyndighet) gi kringkastere konsesjon til opprettelse eller drift av trådløse, bakkebaserte senderanlegg som hovedsakelig vil bli benyttet til kringkasting eller videresending av kringkasting, jf. lovens § 2-2.

Tradisjonell kringkasting suppleres i stadig større grad, og vil kanskje delvis erstattes av ikke-lineær distribusjon. Det vil derfor være aktuelt å la avleveringsplikten gjelde innhold som er publisert på denne måten. Slike audiovisuelle bestillingstjenester er definert på følgende måte i kringkastingsloven § 1-1 bokstav d:

"tjeneste som tilbys av en tjenestetilbyder hvor hovedformålet er å tilby bildeprogrammer som kan ses på et tidspunkt seeren selv velger og på dennes bestilling fra en programkatalog og som distribueres til allmennheten via elektroniske kommunikasjonsnett."

⁴ Jf. også Prop. 106 L (2014–2015) side 44.

3.4.2 Departementets forslag

Feil! Fant ikke referansekilden. **Publisert innhald frå Norsk rikskringkasting**

Norsk rikskringkasting skal levera alle dokument som er kringkasta eller er omfatta av audiovisuell bestillingstjeneste, jf. kringkastingslova § 1-1 bokstav a og d.

Dokumenta skal avleverast Nasjonalbiblioteket i eitt digitalt eksemplar, og seinast innan sju verkedagar etter at innhaldet vart publisert første gongen.

Feil! Fant ikke referansekilden. **Anna kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester**

Dokument som er kringkasta eller er omfatta av audiovisuell bestillingstjeneste, jf. kringkastingslova § 1-1 bokstav a og d, skal avleverast. Avleveringsplikta gjeld kringkastarar og tjenestetilbodrarar etter kringkastingslova § 1-1- bokstav f.

Dokumenta skal avleverast Nasjonalbiblioteket i eitt digitalt eksemplar, og seinast innan sju verkedagar etter at innhaldet vart publisert første gongen. Nasjonalbiblioteket gjev nærare reglar for avleveringa av slikt innhald.

3.4.3 Departementets vurderinger

I forskrift til pliktavleveringsloven foreslår departementet at pliktsubjektene nå skal være sammenfallende med de kringkastere som er omfattet av kringkastingsloven § 2-1, altså både konsesjonspliktige og registreringspliktige kringkastere.

Videre foreslår departementet at avleveringsplikten også skal gjelde det innholdet som publiseres i audiovisuelle bestilling tjenester, jf. kringkastingsloven § 1-1 bokstav d. Departementet foreslår at avleveringsplikten skal gjelde både for kringkastere og tjenestetilbydere slik disse er definert i kringkastingsloven § 1-1 bokstav f. Dette innebærer at også andre subjekter enn de som tidligere var omfattet av forskriften nå pålegges avleveringsplikt.

Av praktiske hensyn foreslår departementet at det fortsatt skilles mellom Norsk rikskringkasting (som har en rett til å drive kringkasting) og annen konsesjonspliktig virksomhet, jf. forslaget §§ 16 og 17 henholdsvis. Dette har sammenheng med at Nasjonalbiblioteket gis mulighet til å gi nærmere regler for avleveringen når det gjelder avleveringen etter § 17.

Til bruk for Nasjonalbibliotekets praktiske håndtering av kringkasternes avleveringsplikt bør Nasjonalbiblioteket gis tilgang til oppdaterte lister over både konsesjonspliktig og registreringspliktig virksomhet.

3.5 Informasjonstiltak

3.5.1 Departementets forslag

§ 11. Informasjonstiltak o.a.

Nasjonalbiblioteket skal gjennom informasjonstiltak, kontroll- og purrerutiner syta for at avleveringsplikta vert etterlevd.

3.5.2 Departementets vurderinger

For å sikre at avleveringsplikten blir etterlevd slik at allment tilgjengelige dokumenter faktisk kan bli bevart og gjort tilgjengelig som kildemateriale for forskning og dokumentasjon, er det viktig og nødvendig å informere både allmennheten generelt og

utgivere og produsenter spesielt om pliktavleveringsloven. Dette gjelder både dokumenter som skal avleveres til Nasjonalbiblioteket, men særlig også i forbindelse med innsamling av nettdokumenter. Dette er et ansvar som naturlig ligger hos Nasjonalbiblioteket som mottaksinstitusjon.

Departementet mener at forskriften bør presisere at Nasjonalbiblioteket gjennom informasjonstiltak, kontroll- og purre rutiner skal sørge for at avleveringsplikten blir etterlevd. Informasjonstiltak er særlig påkrevd når det gjelder innhøsting av nettdokumenter. Etter departementets vurdering bør Nasjonalbiblioteket i forkant av innsamlingen av nettdokumenter informere om at åpne allment tilgjengelige nettsider blir samlet inn og lagret for ettertiden. Det bør utarbeides en informasjonsstrategi som har som mål å bevisstgjøre allmenheten generelt og spesifikke målgrupper om at Nasjonalbiblioteket gjør dette.

I proposisjonen vektlegges særlig informasjonstiltak overfor ungdom og unge voksne, og departementet mener at en informasjonsstrategi også bør inneholde konkrete tiltak for å nå disse målgruppene.

3.6 Nasjonalbibliotekets plikter

3.6.1 Bakgrunn

I gjeldende forskrift er det ingen bestemmelser om Nasjonalbibliotekets plikter i forbindelse med pliktavleveringen. Det er imidlertid fastslått i instruksene §§ 8-10 at dokumentene skal registreres så snart som mulig, og at ett eksemplar er sikringseksemplar som ivaretas ved Nasjonalbibliotekets avdeling i Mo i Rana. Videre er det etter gjeldende instruks Universitetsbiblioteket i Oslo som har ansvaret for katalogisering på nasjonalbibliografisk nivå og tilhørende katalogprodukt. Dette er utdatert for flere år siden, da Nasjonalbiblioteket har hatt dette ansvaret siden 1998. Det er også en bestemmelse om at inndratt materiale etter pliktavleveringsloven § 7 skal oppbevares i særskilt avlåst magasin.

3.6.2 Departementets forslag

§ 10. Bevaringsplikt og registrering

Nasjonalbiblioteket pliktar utan tidsavgrensing å ta vare på eitt eksemplar av alle dokument som trykkingseksemplar.

Nasjonalbiblioteket skal snarast råd registrera dei mottekte dokumenta. Uviktige dokument kan handsamast arkivmessig og ordnast i grupper etter emne og art utan einskildregistrering av kvart dokument.

Nasjonalbiblioteket har ansvaret for katalogisering på nasjonalbibliografisk nivå og tilhøyrande katalogprodukt.

Inndrege dokument etter § 7 i lova skal oppbevarast av Nasjonalbiblioteket i eit særskilt låst magasin.

3.6.3 Departementets vurdering

Et effektivt regime for pliktavlevering kommer både brukerne og opphavsmennene til gode. Dette er fremhevet i NOU 1984:3 *Frå informasjon til kulturarv*. Ordningen med pliktavlevering innebærer at dokumentene blir sikret og bevart under betryggende

forhold, både faglig og økonomisk sett. Registrering av dokumentene i kataloger sørger for at rettighetshavere og produsenter ikke har et like stort behov for å registrere dokumentene selv. Dette er forhold som bør regnes som positive både for rettighetshavere og for de som får avleveringsplikt.

Tidligere var det et sentralt hensyn at fysiske dokumentene skulle oppbevares under de forhold som var best egnet til å bevare de ulike formatene, herunder ved korrekt temperatur og luftfuktighet. Disse forholdene er fortsatt av stor betydning. I dag er det i tillegg slik at en sentral lagring av informasjon er avgjørende for at digitale dokumenter ikke går tapt. Selv om enkelte produsenter og rettighetshavere antakelig sørger for å sikre sine dokumenter ved sikre lagringsløsninger, f.eks. ved bruk av skytjenester, vil slike lagringstjenester ofte være avhengig av at brukeren betaler et abonnement. Dette skiller seg fra det sentrale lagringsregimet som Nasjonalbiblioteket kan opprettholde over lang tid, også der det skulle benyttes eksterne lagringsløsninger. En klar regulering av den digitale avleverings- og bevaringsplikten har derfor vært en viktig bakgrunn for det gjeldende endringsforslag.

Departementet foreslår at bestemmelsene i gjeldende instruks flyttes til forskriften. Nasjonalbiblioteket bør ha ansvaret for registrering uten unødvendig opphold, sikker oppbevaring av sikringseksemplar, katalogisering på nasjonalbibliografisk nivå med tilhørende katalogprodukt, samt sikker oppbevaring av inndratt pliktavlevert dokument etter pliktavleveringsloven § 7.

4 KLAGENEMND OG REGLER FOR KLAUSULERING I NETTARKIVET

4.1 Bakgrunn

I henhold til ny pliktavleveringslov § 4 b skal det opprettes en klagenemnd for behandling av avslag på søknad om sletting eller klausulering i det digitale nettarkivet, jf. Prop. 106 L (2014–2015) punkt 7.5.

Bestemmelsen gir også hjemmel til å gi nærmere regler om nemnden.

4.2 Departementets forslag

§ 19. Nettarkivnemnda

Nasjonalbibliotekets avslag på søknad om klausulering eller sletting etter lov av 9. juni 1989 nr. 32 om avleveringsplikt for allment tilgjengelige dokument § 4 b kan påklagast til Nettarkivnemnda.

Nemnda har tre medlemmer, med personlege varamedlemmer:

1. ein leiar med juridisk utdanning, oppnemnd av Kulturdepartementet
2. ein person oppnemnd av Datatilsynet
3. ein person oppnemnd av Nasjonalbiblioteket

Nettarkivnemnda kan avgjere at eit dokument skal klausulerast, eller i særskilte tilfelle slettast.

Departementet har ikkje instruksjons- eller omgjæringsrett overfor Nettarkivnemnda i enkeltsaker.

Medlemmene skal oppnemnast for ein periode på inntil fire år. Gjenoppnemning kan skje ein gong. Nettarkivnemnda skal ha eit saksførebuande sekretariat.

Nettarkivnemnda kan berre treffe vedtak når nemnda er fulltaleg. Avgjerdene skal takast med alminneleg fleirtal.

4.3 Departementets vurderinger

Formålet med forskriftsforslaget er å gi egne saksbehandlingsregler for nemndsbehandlingen.

I Prop. 106 L (2014-2015) s. 39 foreslås følgende:

"For dei tilfella der Nasjonalbiblioteket avslår ein søknad om klausulering eller sletting, vil Kulturdepartementet nemne opp ei eiga nemnd til å avgjere klagar på avslag. Nemnda vil bestå av tre personar med ein jurist som leiar og ein medlem oppnemnt etter forslag frå Datatilsynet og éin etter forslag frå Nasjonalbiblioteket. Kongen vil fastsetje nærare føresegner om nemnda. Departementet legg til grunn at nemnda skal vere ein trygginguventil, og at saksmengda ikkje vil vere særleg omfattande."

Det er nemnda som er opprettet med hjemmel i pliktavleveringsloven § 4 b sjette ledd som skal behandle en eventuell sak. Nemnda skal foreta en helhetsvurdering der hensynet til begge parter skal veies mot hverandre. Saksbehandlingen bør følge reglene i forvaltningsloven, men likevel slik at denne lovens regler om klage ikke gjelder. Nemndas avgjørelser vil altså være endelige og kan ikke påklages. Avgjørelsene kan imidlertid bringes inn for de alminnelige domstoler.

Ifølge lovproposisjonen bør materiale som kreves slettet eller klausulert i størst mulig grad klausuleres fremfor slettes, i de tilfeller slike krav må tas til følge.

Departementet foreslår en egen bestemmelse i forskriften som skal gjelde for nemndas saksbehandling.

Forskriftsforslaget skal i § 19 første ledd gi en avgrensning av klagenemndas kompetanse til å avgjøre Nasjonalbibliotekets avslag på søknad om klausulering eller sletting etter lov av 9. juni 1989 nr. 32 om avleveringsplikt for allment tilgjengelege dokument § 4 b.

Forskriften foreslås også å regulere Nettarkivnemndas sammensetning og oppnevning i tråd med omtalen i forarbeidene til pliktavleveringsloven. Nemnda skal ha en leder og to medlemmer, med personlige varamedlemmer. Det er et mål at nemnda skal veie personvern hensyn opp mot kulturvern hensyn. Det er derfor behov for faglig kompetanse på disse to områdene. Det er hensiktsmessig at Nasjonalbiblioteket oppnevner ett medlem med vara med kulturvernkompetanse, mens Datatilsynet oppnevner ett medlem med vara med personvernkompetanse. Kulturdepartementet oppnevner nemndas leder med vara. Lederen skal ha juridisk utdanning. Medlemmene oppnevnes for en periode på fire år, med mulighet for gjenoppnevning en gang.

Videre foreslås det at Nettarkivnemnda skal ha et sekretariat som foretar saksforberedelse. Det forutsettes at Nasjonalbiblioteket ivaretar sekretariatsfunksjonen. Sekretariatet vil være kontaktleddet for henvendelser til Nettarkivnemnda. Sekretariatet skal, så langt det er praktisk mulig, ha juridisk kompetanse. Videre vil sekretariatet ha praktiske oppgaver med utskrivning av Nettarkivnemndas vedtak, årsrapport, statistikk, presedensarkiv etc.

Nettarkivnemnda har full autonomi ved avgjørelse av saker som er klaget inn for nemnda. Det vil si at departementet ikke skal ha instruksjons- eller omgjøringsrett overfor Nettarkivnemnda i enkeltsaker.

I forskriftsforslaget angis forutsetningene for Nettarkivnemndas vedtaksmyndighet. For at nemnda skal kunne fatte vedtak, må nemnda være fulltallig. Vedtak fattes som flertallsbeslutning. På denne bakgrunn foreslås det at nemndas medlemmer har personlige varamedlemmer, som sikrer at ikke nemnda blir satt ut av funksjon for eksempel ved langtidssykemelding. Avhengig av saksmengden må Nettarkivnemnda jevnlig tre sammen for å behandle de saker sekretariatet fremlegger.

DEL III ENDRINGER I FORSKRIFT TIL ÅNDSVERKLOVEN SOM IKKE HAR SAMMENHENG MED PLIKTAVLEVERINGSLOVEN

1 REFERANSE TIL TIDLIGERE NEMNDSORDNING I FORSKRIFTEN § 4-1 OG OVERSKRIFTEN TIL KAPITTEL IV

Forskrift til åndsverkloven § 4-1 lyder:

Tvist om vederlag etter åndsverkloven § 13a, § 17a, § 18, § 23, § 23a, § 37 og § 45b kan enhver av partene bringe inn for Kultur- og kirke departementet. Tvist om vederlag for videresending av kringkastingssending etter lovens § 45b behandles likevel av nemnda etter § 4-5 flg., jf. lovens § 35 andre ledd.

Vederlaget fastsettes av Kultur- og kirke departementet hvis ikke saken behandles av den nemnd som opprettes i henhold til § 4-3.

Det var tidligere en egen nemndsordning i åndsverkloven for behandling av tvister om videresending i kabel, men denne ble opphevet i 2015, jf. Prop. 69 L (2014-2015) og lov 19. juni 2015 nr. 73. Forskriften § 4-1 første ledd andre punktum gjelder den opphevede Kabeltvistnemnda, som tidligere var regulert i forskriften §§ 4-5 flg.

Reglene i forskriften vedrørende Kabeltvistnemnda ble opphevet med virkning fra 1. juli 2015, men ved en inkurie ble ikke forskriften § 4-1 første ledd andre punktum opphevet samtidig. Departementet foreslår derfor at denne bestemmelsen oppheves, jf. forskriftsutkastet. Tvister om vederlag for videresending av lydopptak vil dermed – som øvrige tvister om vederlag på områdene for tvangslisens – kunne bringes inn for Vederlagsnemnda etter reglene i forskriften §§ 4-1 – 4-4, jf. åndsverkloven § 35.

I overskriften til forskriften kapittel IV er åndsverkloven § 35 første ledd angitt som hjemmel for forskriften. Som følge av opphevingen av åndsverkloven § 35 andre ledd i 2015, foreslås hjemmelsangivelsen i kapitteloverskriften endret til åndsverkloven § 35.

I

1.1 Forslag til forskriftsendring:

Overskriften til kapittel IV skal lyde:

Kapittel IV - Tvisteløsning mv. for avtale- eller tvangslisenssituasjoner

Behandling av tvist om vederlag etter åndsverkloven § 13a, § 17a, § 18, § 23, § 23a, § 37 og § 45b, jf. § 35

§ 4-1 første ledd andre punktum oppheves.

DEL IV

1 ADMINISTRATIVE OG ØKONOMISKE KONSEKVENSER AV FORSLAGET

Kulturdepartementets forslag til ny forskrift vil for det første innebære enkelte nye

praktiske konsekvenser for den som skal avlevere. For det andre vil forslaget føre til at Nasjonalbiblioteket får enkelte nye rettigheter og plikter, med tilhørende administrative og økonomiske konsekvenser.

Når det gjelder selve avleveringen, konkretiserer forslaget hvordan den digitale avleveringsplikten som følger av loven skal håndteres i praksis. Forskriftsforslaget innebærer en tydelig likestilling av digital og fysisk avleveringsplikt. Den aktuelle digitale avleveringsformen som foreslås gjennomført ved siden av fysisk avleveringsplikt, kan antakelig oppfattes som en økt byrde for den enkelte utgiver, produsent eller importør. Den faktiske byrden bør i mange tilfeller likevel kunne bli mindre. Dette har sammenheng med at forslaget tar høyde for at Nasjonalbiblioteket kan be om færre fysiske eksemplarer, eller helt unnta fysiske eksemplarer fra avleveringsplikten, så lenge det skjer digital avlevering. Etter departementets vurdering vil det som regel være forbundet med lavere kostnader å produsere og sende inn digitale filer, enn avlevering av de fysiske eksemplarene. Denne vurderingen gjelder også når det tas hensyn til at avleveringsplikten innbefatter digitalt grunnlagsdokument.

Videre innebærer forslaget en endring av hvilke formatter som er konkret angitt. Enkelte formatter foreslås fjernet, mens andre kommer til. Samlet sett kan avleveringsplikten antas å være utvidet, ettersom digitalt tilgjengeliggjorte dokumenter i stor grad foreslås omfattet av plikten.

Når det gjelder økonomiske og administrative konsekvenser for Nasjonalbiblioteket, er det flere forhold som spiller inn. Én klar konsekvens vil være at Nasjonalbiblioteket selv ikke trenger å digitalisere materiale som blir digitalt avlevert. Selv om mye av tilfanget i fremtiden vil være digitalt, vil Nasjonalbiblioteket fortsatt måtte opprettholde sin infrastruktur med hensyn til ivaretagelsen av de fysiske objekter, samt de fleste av sine fysiske tjenester i tiden fremover.

Nasjonalbiblioteket vil også få økte administrative kostnader med å få i gang avlevering av digitalt grunnlagsmateriale. Ut over dette har forslaget ingen vesentlige administrative konsekvenser. Økte økonomiske kostnader forutsettes dekket innenfor gjeldende budsjettmessige rammer.

2 FORSLAG TIL NY FORSKRIFT OM AVLEVERINGSPLIKT FOR ALLMENT TILGJENGELEGE DOKUMENT

I

Kap 1. Allmenne føresegner

§ 1. Mottaksinstitusjon

Nasjonalbiblioteket er mottaksinstitusjon for plikteksemplar som er omfatta av forskrifta her.

§ 2. Plikteksemplar

Pliktavleveringa femner om følgjande dokument, anten dei er fysiske eller digitale:

1. *Skriftlege dokument, jf. 12*
2. *Film og levande bilde, jf. 13*
3. *Lydfestingar, jf. 14*
4. *Kombinerte dokument, jf. 15*
5. *Kringkastingsprogram, jf. §§ 16 og 17*

6. *Dataspel, jf. 18*

7. *Nettdokument*

For digitale og fysiske dokument i kategoriane 1 til 5 femnar avleveringsplikta også om digitalt grunnlagsdokument.

§ 3. Form og kvalitet

Fysisk og digitalt dokument skal avleverast i den forma det vert gjort allment tilgjengeleg i, når ikkje anna er særskilt fastsett, eller går fram av samanhengen.

Plikteksemplara skal vera fullstendige og lytefrie.

Plikteksemplara skal ha med omslag, futteral o.l. som følgjer det allment tilgjengelege dokumentet.

Nasjonalbiblioteket kan fastsetja nærmare reglar om forma, dei tekniske formata og kvaliteten på plikteksemplara.

§ 4. Følgjeopplysningar og metadata

Nasjonalbiblioteket gir nærmare reglar om kva for følgjeopplysningar og metadata som skal følge innsendinga av plikteksemplar.

§ 5. Pakking og sending

Plikteksemplara skal vera forsvarleg pakka ved innsendinga. Dersom eksemplara er skadde, og dette skuldast aktløyse frå den avleveringspliktige si side, skal avsendaren utan opphald senda inn nye eksemplar. Nasjonalbiblioteket kan fastsetja nærmare reglar om innpakkinga, innsendingsmåten o.l.

Digitale dokument skal sendast inn på ein fysisk berar, eller overførast via nettverk. Nasjonalbiblioteket kan fastsetja nærmare reglar om innsendinga.

§ 6. Tidspunkt for innsending

Når ikkje anna er særskilt fastsett, skal utgjevar og importør senda inn plikteksemplar når dokumentet vert gjort tilgjengeleg for allmenta.

Produsent skal senda inn plikteksemplar seinast ein månad etter at dokumentet er produsert.

Nasjonalbiblioteket kan gjera avtale med den avleveringspliktige om andre tidspunkt for innsending.

§ 7. Avgrensingar

Dokument er ikkje avleveringspliktig når det

- er laga i Noreg for ein utanlandsk utgjevar berre med sikte på ein utanlandsk marknad.
- vert gjort tilgjengeleg berre ved utdeling, framsyning eller framføring i tilknytning til undervisningstiltak, føredrag e.l.

Nasjonalbiblioteket kan lempa på eller heilt gjera unnatak frå avleveringsplikta når særlege grunnar talar for det.

§ 8. Fordeling av avleveringsplikta

Som hovudregel skal det skje ei deling av avleveringsplikta mellom utgjevar og produsent.

For fysiske dokument produserte i Noreg, skal produsenten til vanleg levera tre eksemplar og utgjevaren fire.

Utgjevaren skal levera alle plikteksemplara

- av digitale dokument (eitt dokument)
- av aviser
- når delar av dokumentet vert produsert av fleire produsentar.
- når han produserer dokumentet sjølv eller får det laga i utlandet.

Produsenten skal levera alle plikteksemplara når utgjevaren er utanlandsk.

Importøren skal levera alle plikteksemplara når både produsent og utgjevar er utanlandske.

Når praktiske eller andre særlege grunnar gjer det tenleg, kan Nasjonalbiblioteket fastsetja ei anna

fordeling eller heilt ut leggja avleveringsbøra på ein av dei avleveringspliktige.

§ 9. Fordeling av fysiske eksemplar

Av dokument som vert pliktavleverte i inntil sju eksemplar skal Nasjonalbiblioteket vidaresende mottekne eksemplar til universitetsbiblioteka i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø, og til Sametingets bibliotek i Karasjok når ein monaleg del av innhaldet er på samisk språk.

Dei mottekne eksemplara skal forvaltast etter denne prioriteringa:

- 1. eksemplar er tryggingseksemplar i Nasjonalbiblioteket
- 2. eksemplar er brukseksemplar i Nasjonalbiblioteket
- 3. eksemplar til depotbiblioteket ved Nasjonalbiblioteket
- 4.-6. eksemplar til universitetsbiblioteka i Bergen, Trondheim og Tromsø med jamt vekslende prioritering, eller Sametingets bibliotek
- 7. eksemplar til Universitetsbiblioteket i Oslo

§ 10. Bevaringsplikt og registrering

Nasjonalbiblioteket pliktast utan tidsavgrensing å ta vare på eitt eksemplar av alle dokument som tryggingseksemplar.

Nasjonalbiblioteket skal snarast råd registrera dei mottekne dokumenta. Uviktige dokument kan handsamast arkivmessig og ordnast i grupper etter emne og art utan einskildregistrering av kvart dokument.

Nasjonalbiblioteket har ansvaret for katalogisering på nasjonalbibliografisk nivå og tilhøyrande katalogprodukt.

Inndrege dokument etter § 7 i lova skal oppbevarast av Nasjonalbiblioteket i eit særskilt låst magasin.

§ 11. Informasjonstiltak o.a.

Nasjonalbiblioteket skal gjennom informasjonstiltak, kontroll- og purrerutinar syta for at avleveringsplikta vert etterlevd.

Kap 2. Avleveringspliktige dokument

§ 12. Skriftlege dokument

Følgjande dokument er rekna som skriftlege dokument, og skal avleverast:

- a. Bøker
- b. Seriar (nummererte og unummererte) av t.d. rapportar, skrifter og særtrykk.
- c. Periodika - t.d. tidsskrift, vekeblad, aviser, bedriftsaviser, medlemsblad og kyrkjelydsblad.
- d. Brosjyrar.
- e. Flygeblad og opprop.
- f. Rettleiingshefte, katalogar og faldarar - t.d. museumsguidar, utstillingskatalogar og turisthandbøker
- g. Lover, reglement, statuttar og vedtekter for bedrifter, lag, institusjonar og organisasjonar.
- h. Prislister og reklameprent.
- i. Program - t.d. for idrettsarrangement, konsertar og teaterframsyningar og program for politiske parti.
- j. Rundskriv.
- k. Tabellar - t.d. lønstariffar.
- l. Årsmeldingar, kvartalsrapportar o.l. frå bedrifter, lag, institusjonar og organisasjonar.

- m. Bilet-, kart- og musikkprent, grafiske tabellar og planar, plakatar og postkort, prospekt og plansjar.
- n. Dokument i blindeskrift når informasjonen berre finst i denne skriftforma.
- o. Andre allment tilgjengelege skriftlege dokument som ikkje er konkret nemnde mellom unnataka etter andre leden nedanfor.

Desse skriftlege dokumenta skal likevel ikkje avleverast:

- Blankettar, formular, skjema o.a. til utfylling.
- Etikettar, skrivepapir og konvoluttar med preg, visittkort, adressekort o.l.
- Emballasjetrykk i varehandelen.
- Dokument i blindeskrift dersom den same informasjonen ligg føre i vanleg skrift.
- Dokument som i all hovudsak inneheld informasjon som er direkte utdrag frå andre allment tilgjengelege dokument (t.d. gravferdssongar).
- Spel, utklippsbilete og kalendrar utan annan tekst enn datoar.
- Innbydingar og menyar.
- Billettar, lodd og andre verdirepresentativ.
- Kunstverk som målarstykke, grafiske blad o.l.

§ 13. Levande bilete og film

Filmar som er utgjevne på ein fysisk berar, skal i avleverast i inntil sju fysiske eksemplar.

Dokument med levande bilde som er gjorde tilgjengeleg via elektroniske kommunikasjonsnett og med kunstnariske, kommersielle eller allmennopplysenda formål, skal avleverast i eitt digitalt eksemplar.

Filmar som er offentleg framførte, og ikkje berre tilgjengelege via elektroniske kommunikasjonsnett, skal avleverast i minst eitt brukseksemplar og ein masterkopi. Avleveringsplikta gjeld alle versjonar av ein film.

§ 14. Lydfestingar

Lydfestingar skal leverast i inntil sju eksemplar når dei er utgjevne på fysisk berer. Både musikk og tale fell inn under denne føresegna.

Når lydopptak vert gjevne ut på ulike medium – t.d. grammofonplate, kassetband og kompaktplate skal det avleverast inntil sju eksemplar av kvart slag.

Lydfestingar som er gjorde tilgjengelege via elektroniske kommunikasjonsnett og med kunstnarlege, kommersielle eller allmennopplysande formål, skal avleverast i eitt digitalt eksemplar.

§ 15. Kombinerte dokument

Når dokument i ulike medium utgjer ein heilskap – t.d. som læremiddelpakker – skal utgjevaren leverast inntil sju komplette eksemplar. Kombinerte dokument som berre er digitale skal avleverast i eitt digitalt eksemplar. Importøren skal leverast eksemplara når utgjevaren er utanlandsk.

§ 16. Publisert innhald frå Norsk rikskringkasting

Norsk rikskringkasting skal leverast alle dokument som er kringkasta eller er omfatta av audiovisuell bestillingstjeneste, jf. kringkastingslova § 1-1 bokstav a og d.

Dokumenta skal avleverast Nasjonalbiblioteket i eitt digitalt eksemplar, og seinast innan sju verkedagar etter at innhaldet vart publisert første gongen.

§ 17. Anna kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester

Dokument som er kringkasta eller er omfatta av audiovisuell bestillingstjeneste, jf. kringkastingslova § 1-1 bokstav a og d, skal avleverast. Avleveringsplikta gjeld kringkastarar og tjenestetilbodrar etter kringkastingslova § 1-1- bokstav f.

Dokumenta skal avleverast Nasjonalbiblioteket i eitt digitalt eksemplar, og seinast innan sju

verkedagar etter at innhaldet vart publisert første gongen. Nasjonalbiblioteket gjev nærare reglar for avleveringa av slikt innhald.

§ 18. Dataspel

Dataspel skal leverast i inntil sju eksemplar når dei er utgjevne på fysisk berar, men eitt eksemplar om det berre er gjort tilgjengeleg via elektroniske kommunikasjonsnett.

Både applikasjonar som kan installerast på lokalt utstyr og spel på elektronisk kommunikasjonsnett er omfatta av denne føresegna.

Kapittel 3 Nettarkivnemnda

§ 19. Nettarkivnemnda

Nasjonalbibliotekets avslag på søknad om klausulering eller sletting etter lov av 9. juni 1989 nr. 32 om avleveringsplikt for allment tilgjengelege dokument § 4 b kan påklagast til Nettarkivnemnda.

Nemnda har tre medlemmer, med personlege varamedlemmer:

1. ein leiar med juridisk utdanning, oppnemnd av Kulturdepartementet
2. ein person oppnemnd av Datatilsynet
3. ein person oppnemnd av Nasjonalbiblioteket

Nettarkivnemnda kan avgjere at eit dokument skal klausulerast, eller i særskilte tilfelle slettast.

Departementet har ikkje instruksjons- eller omgjeringrett overfor Nettarkivnemnda i enkeltsaker.

Medlemmene skal oppnemnast for ein periode på inntil fire år. Gjenoppnemning kan skje ein gong. Nettarkivnemnda skal ha eit saksførebuande sekretariat.

Nettarkivnemnda kan berre treffe vedtak når nemnda er fulltaleg. Avgjerdene skal takast med alminneleg fleirtal.

II

§ 20. Ikraftsetjing

Forskrift trer i kraft 1. januar 2017.

3 FORSLAG TIL ENDRINGER I FORSKRIFT 21. DESEMBER 2001 NR. 1563 (FORSKRIFT TIL ÅNDSVERKLOVEN)

Forslag til endringer i forskrift 21. desember 2001 nr. 1563 (forskrift til åndsverkloven)

I

I forskrift til åndsverkloven (forskrift 21. desember 2001 nr. 1563) gjøres følgende endringer:

§ 1-4 skal lyde:

§ 1-4. Eksemplarfremstilling for forskningsformål

Kultur- og kirke departementet kan for forskningsformål gi undervisnings- og forskningsinstitusjoner tillatelse til å fremstille eksemplar av åndsverk, også i andre format enn originaleksemplaret.

Nasjonalbiblioteket kan for forskningsformål bruke digitalt pliktavlevert materiale som grunnlagsmateriale for språklige korpus.

§ 1-10 skal lyde:

§ 1-10. Pliktavleverte åndsverk

For formål som angitt i lov 9. juni 1989 nr. 32 om avleveringsplikt for allment tilgjengelege dokument, kan mottaksinstitusjon:

- a) fremstille eksemplar av åndsverk som er avleveringspliktig og som de har i sine samlinger til konserverings- og sikringsformål etter reglene i § 1-3,
- b) fremstille eksemplar, også i andre format enn originaleksemplaret, av åndsverk som er avleveringspliktig og som de ikke har i sine samlinger, når slikt eksemplar ikke kan skaffes på utsalgssted eller fra utgiver, importør eller produsent,
- c) gjøre pliktavlevert åndsverk fra egen samling tilgjengelig på terminaler i institusjonens egne lokaler.

Nasjonalbiblioteket kan, på bakgrunn av pliktavlevert materiale i sin egen samling, og som grunnlag for den bruk som er omfattet av tredje ledd, samt forskriften §§1-10 a og 1-10 b, fremstille eksemplar i andre format enn originaleksemplaret.

Nasjonalbiblioteket kan tilgjengeliggjøre digitale pliktavleverte dokumenter for forskning og dokumentasjon i Nasjonalbibliotekets lokaler. Brukerne kan ikke ta digital kopi.

Ny § 1-10a skal lyde:

§ 1-10a. *Bruk av pliktavlevert materiale til forskningsformål ved universitets- og høyskoler*

Nasjonalbiblioteket kan, på bakgrunn av pliktavlevert materiale i sin egen samling, til forskningsformål stille fire digitale brukstillatelser til eksemplar av åndsverk til disposisjon for forskere, studenter og ansatte som er tilknyttet universitet eller høyskole. De fire tillatelsene kan maksimalt benyttes av totalt fire samtidige brukere.

Brukerne kan ikke ta digital kopi.

Ny § 1-10b skal lyde:

§ 1-10b. *Bruk av pliktavlevert materiale til forsknings- og dokumentasjonsformål i folkebibliotek*

Nasjonalbiblioteket kan, på bakgrunn av pliktavlevert materiale i sin egen samling, stille to digitale brukstillatelser til eksemplar av åndsverk til disposisjon for forskning og dokumentasjon til bruk i folkebiblioteklokaler. De to brukstillatelsene kan maksimalt benyttes av totalt to samtidige brukere. En brukstillatelse stilles til disposisjon når brukeren har sendt forespørsel til Nasjonalbiblioteket om å få tilgang til et dokument. Slik forespørsel skjer elektronisk fra biblioteklokalet.

Brukerne kan ikke ta digital kopi.

Overskriften til kapittel IV skal lyde:

Kapittel IV - Tvisteløsning mv. for avtale- eller tvangslisenssituasjoner

Behandling av tvist om vederlag etter åndsverkloven § 13a, § 17a, § 18, § 23, § 23a, § 37 og § 45b, jf. § 35

§ 4-1 første ledd andre punktum oppheves.

II

Denne forskrift trer i kraft 1. januar 2017.